

B-BLAD

RETURADRESSE:
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

TEKST- OG DIKTSTAFETTEN: Tore Bruåsdal er lærer på filmlinja ved Agder folkehøgskole

Hvis du kan være stille,
skal du høre et veldig språk.

Skrevet av Hege, 3 år

Tore utfordrer Johny Fosse på Jæren Folkehøgskole.

ISSN 0333-0206

#5 17

FOLKEHØGSKOLEN

PORTRETTET

JON-ROAR BJØRKVOLD

side 4

DEMONSTRASJON

NEI TIL KUTT

side 8

TREND

STADIGE NAVNEENDRINGER

side 20

ÅRGANG 113 • UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Redaktør:
Øyvind Krabberød
ok@folkehogskole.no
mob. 986 27 439

Send ros og ris til:
redaktor@folkehogskole.no

Redaksjonsråd:
Øyvind Brandt, Dorte Birch, Knut Simble og Sindre Vinje

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: **Supernatural Stories (supernatural.no)**
Forsidefoto: **Ingrid Holmen**
Produksjon/trykk: **Østfold trykkeri**
Papir: Amber Graphic

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo,
tlf.: 22 47 43 00, fax: 22 47 43 01,
bankgiro: 8101.34.46466

fhf@folkehogskole.no
www.folkehogskoleforbundet.no
www.frilyntfolkehogskole.no

Generalsekretær:
Knut Simble
knut@folkehogskole.no
tlf.: 69 14 44 63 / 974 28 979

Leder:
Øyvind Brandt
Falkestien 12, 3179 Åsgårdstrand
oyvind.brandt@folkehogskole.no
tlf: 900 77 694

Styremedlem:
Jan Martin Medhaug
Follo folkehøgskole

Styremedlem:
Ingvor Øydvin
Fosen folkehøgskole

Styremedlem:
Sivelin Kjølstad
Sogndal folkehøgskule

Styremedlem:
Kristin Smith
Ringerike folkehøgskole

1. varamedlem:
Ronnie Mag-Larsen
Holtekilen folkehøgskole

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
if@folkehogskole.no

Daglig leder:
Dorte Birch
dorte@folkehogskole.no
tlf: 913 52 372

INNHold

03	Leder, redaktøren	30	Benedicte metode
04	Portrettet: Jan Roar Bjørkvold	31	Kalender
08	Demonstrasjon – nei til kutt!	32	Bøker
12	Serie: Pedagogiske inspirasjonskilder	38	Innspill: Lyden av danning
16	Pedagogisk hverdag – Skjeberg	40	Folkehøgskolen og opptakskrav
18	Metode: Valget 2017	44	Arbeidsrett
20	Stadige navneendringer	45	Leder: Øyvind Brandt
22	Steinerskole versus folkehøgskole	46	Nytt fra forbundet
24	Verktøy for pedagogisk utvikling	48	Nytt fra IF
27	MAGs penn	50	Internasjonalt utvalg
28	Tunisia etter fredsprisen	52	Baksiden

MAGASINET FOLKEHØGSKOLEN

Folkehøgskolen gis ut av Folkehøgskoleforbundet og er organisasjonens talerør overfor medlemmer, ansatte i folkehøgskolen, politikere, pedagoger og læresteder. Bladet skal sette dagsorden, speile og kommentere aktiviteten i frilynt folkehøgskole og i organisasjonen ved å bringe aktuelt pedagogisk, politisk og kulturelt stoff til inspirasjon og debatt. Folkehøgskolen legges ut på bloggen frilyntfolkehogskole.no. Målet er å ha en vekselvirkning mellom blad og nett. Relevante blogginnlegg kan også tas inn i bladet.

Folkehøgskolen startet opp som Høgskolebladet i 1904 og er medlem av Fagpressen.

Å VÅGE SAMTALEN

Er det ikke viktigere enn noensinne å møtes til åpne samtaler, og å legge til rette for en levende vekselvirkning hvor vi lærer å bidra og å lytte, for derigjennom å bli en smule klokere? Folkehøgs-kolen på sitt beste er en slik møteplass – ja vi har mislyktes hvis ikke den åpne fordomsfrie samtalen har en selvfølgelig plass.

Men kan det tenkes at politisk korrekthet og fordommer hin-drer slike gode samtaler i hverdagen på folkehøgskolen? Hvordan er det å håndtere sterkt høyreorienterte holdninger, fremmed-frykt og rasisme som kommer til overflaten?

Har jeg en nedlatende holdning til mennesker som ikke vil tenke tanken engang på å slippe én ekstra muslim inn i landet.....? Hater jeg folk som hater?

Danske Özlem Cekic med tyrkisk/kurdiske røtter, satt syv år i det danske Folketinget som folkevalgt for SF (Socialistisk folkeparti). Hun har i årevis daglig mottatt rasistiske og hatefulle mails og meldinger. Tidligere lammet frykten henne, men da en nynazist lenge hadde sjikanert henne, valgte hun en annen strategi: I dag inviterer hun seg selv til dialogkaffe hos noen av dem som sender henne motbydelige meldinger.

Hun snakker med dem om deres frykt, frustrasjoner og fordommer. Hun har møtt mange av de samme fordommer og hat i seg selv – og innrømmer dette smertelige.

Cekic sier: «For å kunne føre en demokratisk sam-tale må man fundamentalt anerkjenne alle holdninger som legitime, med mindre man op-pfordrer til vold, det er ikke det samme som at alle holdninger er like demokratiske». Og.....: «Det er lett nok å sitte sammen med sine venner og bekrefte hverandre i at man er gode mennesker, og se på de andre som dumme. Kunsten ligger i å møte de men-nesker som man tror og føler man ikke har felles verdier med». Hva skjer når samtalen opphører – det er det store spørsmålet?

I dag er Özlem Cekic en svært aktiv samfunnsdebattant, fore-dragsholder, rådgiver og forfatter. Hennes siste bok handler om møtene med sine hatefulle motstandere. Ta med dere boken *Hvorfor hader han dig, mor*. Den anbefales sterkt til videre arbeid med temaet.

Lykke til!

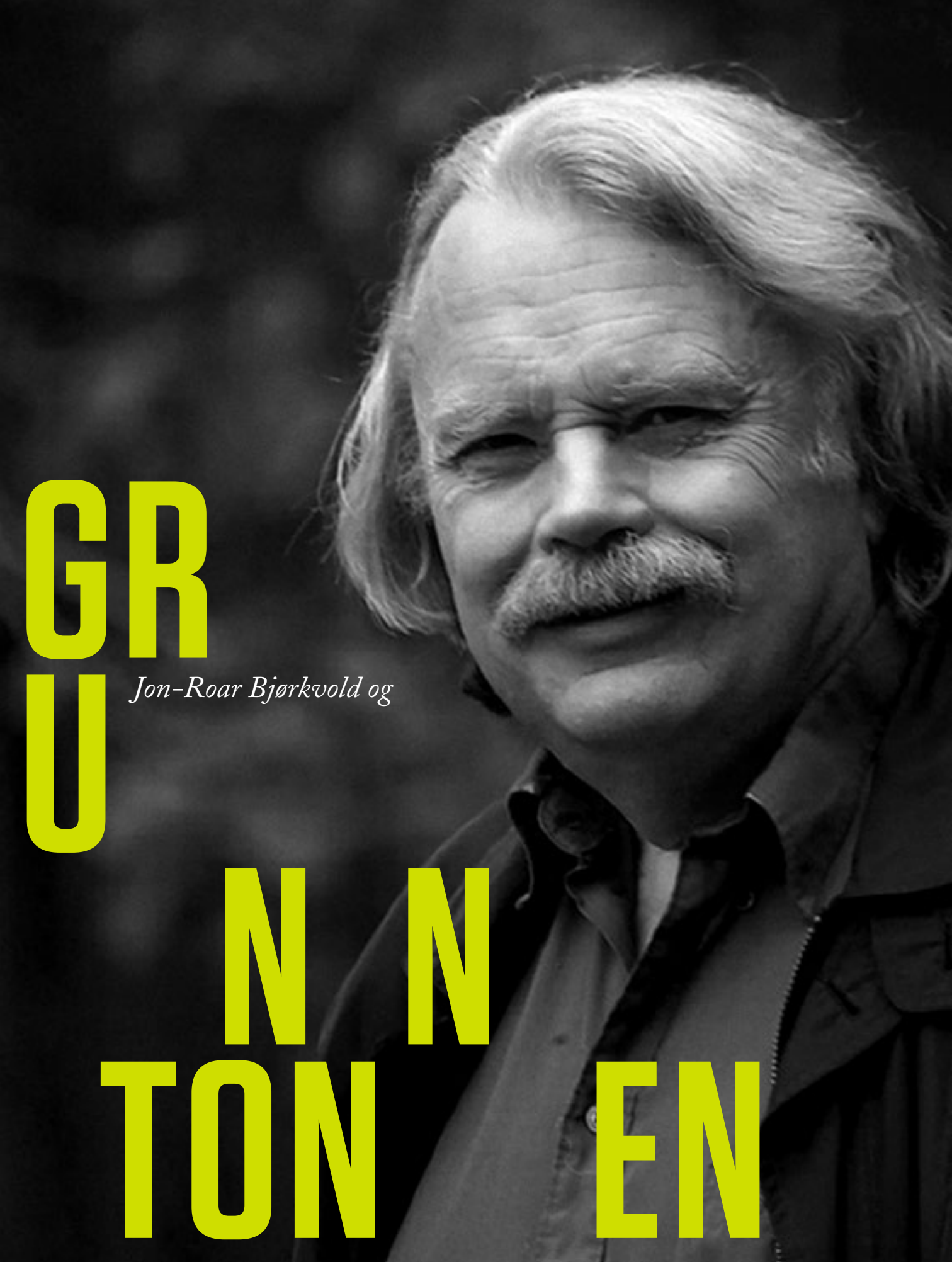
Øyvind Krabberød

NY DESIGN

Etter å ha formet 44 nummer av magasinet Folkehøgskolen gir Christian Hermansen i Anyplace seg. Det hele startet høsten 2008, og vi takker Christian for innsatsen og utrolig hyggelig samarbeid. Vi skjønner at vi har vært privilegerte - han går nå inn som fast designer i D2, Dagens Næringslivs påkostede magasin. Han hadde ikke mulighet til fortsette med oppgaver utenom kjernevirksom-heten.

Stig Norderhaug i Supernatural Stories overtar nå stafettpinnen, det er vi veldig glade for. Stig kjenner folkehøgskolen og ideelle organisasjoner godt. Han har lang erfaring fra byråarbeid med design og mangfoldige prosjekter. Den nye utgaven du holder i hån-den er hans fingeravtrykk i samarbeid med Folkehøgskoleforbundet. Vi er veldig godt fornøyd med resultatet og ser fram til videre samarbeid.

GRUNNTONEN

Jon-Roar Bjørkvold og

Jon-Roar Bjørkvold (74) har arbeidet ved Universitetet i Oslo siden 1970, og har vært professor i musikk-vitenskap siden 1982. Han er kanskje mest kjent som forfatteren av «Det musiske menneske» fra 1989, men er også kjent fra utallige foredrag om musikkens makt og kraft.

Av Arild Mikkelsen

Jon-Roar Bjørkvold forteller gjerne og sterkt om musikkens undergjærninger. «Ingen tappes for det musiske uten samtidig å miste noe dypt vesentlig i sin egen menneskelighet», skriver han i forordet til boka «Det musiske menneske». Musikk, menneskelighet og særlig sang og sangglede hører organisk sammen i Bjørkvolds tenkning. Han har vært professor i musikkvitenskap, men er en av de sterkeste og beste talspersoner for musikkklidenskap.

Han ble først invitert til å skrive en liten epistel i dette jubileumsåret for Luther om en mulig linje fra Luther over Grundtvig og fram til våre dagers fellessang, men det ble for undertegnede et møte og et intervju hjemme hos Bjørkvold i stedet, et møte som inspirerte, forundret og fordypet de innsikter og tanker jeg hadde om musikk på forhånd. Jon-Roar Bjørkvold lar deg ikke slippe unna med lettkjøpte og overflatiske betraktninger. I løpet av samtalen fikk jeg to ganske nylig utgitte bøker, kopier av sider fra tidligere bøker, pluss en kanonade av fortellinger, analyser og erfaringer fra at langt liv i musikkens verden.

LANGTIDSVIRKNING AV LUTHER

Stikkordet i det følgende er grunntonen som også er tittelen på den siste boka til Bjørkvold: «Grunntonen. Små sanger – mektige spor», (Freidig Forlag 2016). Bjørkvold ser det slik at Luther tar selve grunntonen, omformer den til kirkelig bruk og setter på den måten i gang et veldig slag om Europas sjeler med sang som et av de fremste retoriske våpen. «Estetikk og etikk hånd i hånd, messe mot koral, polyfoni mot homofoni, pavekirkens latin mot folkekirkens morsmål. Det katolske Sør mot det protestantiske Nord. Luther var først på offensiven, hadde brutt med pavekirken, oversatte Bibelen til morsmålet, lagde salmer på gamle folkelige melodier som allerede levde i folkedypet. Folkelige mål og folkelige sanger. Virkningen var formidabel. Folk vendte pavekirken ryggen og fulgte Luther. Europa revnet», skriver Bjørkvold i boka «Skilpaddens sang» fra 1989, og fortsetter med å beskrive det han kaller en kappleik på Europas store scene: et flerstemmig polyfont Jubilate Deo omnis terra mot Luthers Ein feste Burg, pave Gregor mot Martin Luther, og denne musikalske kappleiken har fått langtidsvirkninger helt fram til vår egen tid, hevder han. I boka om Hanns Eislers musikk fra 1984 påviser han en annen langtidsvirkning av Luther. Eislers musikk var jo nært knyttet til Berthold Brecht, og Bjørkvold ser Brechts språk som klart inspirert av Martin Luther, en jordnær folkelig enkelhet i både ordvalg og syntaks.

BARNDOMMENS RIKE

Jon-Roar Bjørkvold sier at han ser helt klart at Grundtvigs salmer og folkelige sanger ligger i tradisjonen fra Luther, at Grundtvig på sin måte hentet grunntonen i sitt land i sin tid. I boka «Grunntonen. Små sanger – mektige spor» forklarer han grunntonen slik: «Lengst inn og dypest nede ligger «ein fyrste song», grunntonen i oss. Den vekker glede og vemod, savn og lengsel, styrke og ro både i ensomhet og i mektige fellesskap. Holdt i hevd gjennom generasjoner blir denne grunntonen til en musikals renning i nasjonsveven. Grunntonens kjerne: Energi!» Lesing av denne boka om grunntonen har for meg blitt en åpnende dør til en nesten glemte barndommens rike med sang, lek og bilder, den har tørket vekk elitistisk nedvurdering av noen komponister og forfattere, og den har kastet nytt lys over kjente og kjære sanger. På den måten har boka vært i egentligste forstand frigjørende lesing.

*Ute var det fortsatt
slaps og tidlig ettermid-
dagsmørke, men inne i
meg var det tindrende
sol og vår!*

«Grunntonen» er en gjennomgang av norsk barne-
sanghistorie der et underliggende premiss er å vise
hvordan Norge har fostret musikalske nasjonsbyg-
gere med sanger for barn i bagasjen, som Bjørkvold
uttrykker det. Han skriver viktige og vektige avsnitt
om Henrik Wergeland, Ole Vig, Bjørnstjerne Bjørn-
son og komponister som Halfdan Kierulf, Rikard
Nordraak og Edvard Grieg. Den første store over-
raskelsen for meg var gjennomgangen av Elling Holst
og hans tegninger som Eivind Nielsen videreutviklet
til «Norsk Billedbog for Børn» fra 1888. Fra denne
boka trekker Bjørkvold ei nasjonsbyggende og
folkelig barnekulturlinje helt fram til vår egen tid.

MARGRETHE MUNTHE

Den største overraskelsen var likevel i gjennomgan-
gen av Margrethe Munthe. Sangene hennes kjenner
jeg selvsagt meget godt fra barndommen, men jeg har
nok lest sangene hennes i perspektivet fra 1968-gen-
erasjonen, lett inspirert av satiren til Ole Paus, og
følgelig hatt en slags overflatisk nedvurderende
holdning til henne som småborgerlig og snerpete i
kombinasjon. Bjørkvold snur fullstendig opp- ned på
dette perspektivet, og setter Margrethe Munthe inn i
en politisk kontekst fra unionsoppløsningens dager i
1905. For Bjørkvold var Margrethe Munthe en pa-
triot og oppdager, en kvinne pioner i norsk kulturhis-
torie. Med sangen «Vi har en tulle med øine blaa»
viser Bjørkvold hvordan Margrethe Munthe arbeidet.
Hun valgte melodien som man assosierte til Ole Vigs
nasjonale «Blant alle lande», og tulla med øyne blå ble
en metafor for det frie Norge, og derfor kunne denne
sangen havne på Dagbladets første side 28 mars 1905.
Etter denne analysen begynte mine fordommer mot
Margrethe Munthe å blekne.

Neste eksempel hos Bjørkvold viser enda tydeligere
hvordan Margrethe Munthe tok del i kampen for
unionsoppløsning, ikke med sverdslag og hissighet,
men gjennom å mobilisere barna. Sangen «17de mai
sang for børn. 17de mai er vi så glad i» er bevis nok,
og den blir jo faktisk sunget fortsatt på 17de mai!
Bjørkvold skriver videre: «Det ligger hos Margrethe
Munthe en klar dreining vekk fra trusler om Guds
straffedom og fysisk avstraffelse av barn. Leser jeg
hennes sangformaninger inn i en politisk samtid,
aner jeg et forsøk på nasjonal sivilisering av den ville
horde. Nasjonsbyggerens ambisjon, ildsjelens utopi».
På toppen av det hele kan Bjørkvold slå fast at den
sangen som synges flest ganger i dette landet er skre-
vet av Margrethe Munthe, nemlig «Hurra for deg
som fyller ditt år». Margrethe Munthe har skrevet seg
inn i den norske folkelige væremåten.

SLAPSETE JANUARDAG

Så fortsetter Bjørkvold med å peke på barnesangens grunntone
hos Thorbjørn Egner og Alf Prøysen og kommer med gode og nye
perspektiver der gamle sanger settes inn i nye sammenhenger. At
det skulle gå en vei fra barnetimen for de minste med Thorbjørn
Egner til våre dagers musikkteater, må man ha et musikalsk
overblikk for å gripe. Og nettopp det overblikket har Jon-Roar
Bjørkvold. Han klarer også å løfte fram Kjell Lund og hans «Her
kommer guttemusikken» og «Amandus dokkemann», han skriver
om Knutsen og Ludvigsen og Lillebjørn Nielsen. Framifrå det
hele. Jon-Roar Bjørkvold makter i denne boka å se de helt store
perspektivene i det lille (barnesanger og godnattsanger), og samti-
dig vise at de samme små sangene fanger store nasjonale spørsmål.
Boka avsluttes med godnattsanger i over 130 sider utfra påstan-
den om at: «i godnattsanger finnes bærekraft og værekraft for en
hel nasjon. Der er vår felles grunntone. Disse aller første sangene
gir ikke bare trøst, omsorg og nærhet. De rommer pregnanciesøye-
blikk som former oss som mennesker livet ut. De åpner for første-
håndserfaring av et sosialt fellesskap, samspill og språk lenge før de
første ordene manifesterer seg. Verdier forankres, identitet grunn-
festes». Bedre kan det ikke sies. Grunntonen klinger fra Luther til
godnattsangene.

*«i godnattsanger finnes bærekraft
og værekraft for en hel nasjon»*

Intervjuet med Jon-Roar Bjørkvold en slapsete januardag med
hälkeføre og sludd ble avsluttet med sang, selvsagt. «Og eg veit
meg eit land, langt der oppe mot nord» ble avsunget til glitrende
klaverakkompagnement av Bjørkvold. Ute var det fortsatt slaps
og tidlig ettermiddagsmørke, men inne i meg var det tindrende
sol og vår!

Musikk, menneskelighet og særlig sang
og sangglede hører organisk sammen i
Bjørkvolds tenkning

Jon-Roar Bjørkvold (født 2. mai 1943 i Oslo) er en norsk
professor i musikkvitenskap. Bjørkvold er mag. art. i musikk-
vitenskap fra 1969 med fagkretsen musikk, engelsk og
russisk. Magisteravhandling om Mikhail Glinkas romanser.
Han ble dr.philos. i 1981 på avhandlingen «Den spontane
barnesangen – vårt musikalske morsmål» som ble utgitt i
1985. Jon-Roar Bjørkvold ble ansatt som universitetslektor
i musikkvitenskap ved Universitetet i Oslo i 1970, professor
samme sted fra 1982.

Wikipedia

Da folkehøgskolene sa

NEI
TIL
KUTT

Det var magisk stemning da flere tusen aksjonerte mot regjeringens forslag til kutt i bevilgningene til folkehøgskolene i statsbudsjettet for 2018. Det var tett med paroler på Eidsvoll's Plass, med Stortinget som kulisse.

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

Folkehøgskolekontoret med informasjonredaksjonen i spissen hadde jobbet intenst med å spikre sammen et opplegg og informere skolene i dagene etter at statsbudsjettet ble «sluppet» 12. oktober. Elever og personale fra hele 32 skoler hadde satt kursen mot hovedstaden for å si sin bestemte mening om nok et kuttforslag fra regjeringen. Fra Peder Morset, Fjordane og Skogn tok de den lange turen i minibusser for å være med.

APPELLER FRA SYV PARTIER

Det var en vital folkemasse som ropte ut sin frustrasjon; det var allsang, det var musikkinnslag fra Toneheim og Rønningen folkehøgskoler og det var alldans/flashmob initiert av Follo folkehøgskole. Og ikke minst stilte hele syv partier opp med toppfolk og flammende appeller.

Fra Venstre og KrF, som skal forhandle med Høyre og FrP om statsbudsjettet, kom det offensive meldinger.

- Vi trenger ikke mindre folkehøgskole, men mer folkehøgskole. Og vi vil sikre 11 måneders studiestøtte, sa KrF-leder Knut Arild Hareide.

Venstreleder Trine Skei Grande fulgte angrepvillig opp; - Folkehøgskole handler om å bli hele mennesker, og det skaper folkehøgskolen – hele mennesker som engasjerer seg og bryr seg. Kunnskap er mer enn lesing, regning og Google-søk, dere jobber med dannelse og vi trenger flere folkehøgskoler. Jeg får et boost av å se dette engasjementet, avsluttet Skei Grande.

SLUTT PÅ OMKAMPER

Martin Henriksen fra Arbeiderpartiet var imponert over entusiasmen og aksjonen. – Nå må det bli slutt på disse gjentatte omkampene som folkehøgskolen må ta. Tre ganger har regjeringen foreslått kutt, dette er Arbeiderpartiet uenig, vi mener Norge trenger folkehøgskolen, sa Henriksen.

Marit Arnstad fra Senterpartiet ga gnist til videre kamp; - Dette klarer dere, hvis alle partiene følger opp appellene så er det ikke flertall for disse kuttene, sa den erfarne politikeren.

- Politikk virker. Folkehøgskole er ikke et pauseår, men et utviklingsår. Kuttene viser hvilket ufattelig smalt utdanningssyn

de har i regjeringen. Det handler om å bygge folk og samfunn, og det gjør folkehøgskolene, sa Audun Lysbakken – leder i SV.

Engasjerte og klare appeller kom også fra Miljøpartiet og Rødt.

VULKAN AV EN KONFERANSIER

Synne Larsen Mariussen, elev på Toneheim og alumni-elev Emma Louise Harila fra Valdres folkehøgskole holdt brennende innlegg. En engasjert leder i Folkehøgskolerådet, Øyvind Brandt, fikk med seg folkemassen på taktfaste rop. Hilsen var det også fra Utdanningsforbundet.

Å se danseelevne dra i gang folkemassen til en virkelig alldans, med koreografi av danselærer Janne Foss, var en kostelig avslutning.

Et funn av en konferansier, dramalærer Henrik Årdal ved Rønningen folkehøgskole, bandt det hele sammen med glød og intensitet.

Pressen var også rikelig tilstede og dekket aksjonen mot kutt i bevilgningene til folkehøgskolene.

Audun Lysbakken fra SV mente folkehøgskolen og de arbeidsledige må ta regningen for regjeringens skattekutt.

Innøvd Flashmob.

Artist Marthe Wang, ex Rønningen, i aksjon.

NEI
TIL
KUTT

Pedagogiske inspirasjonskilder:

DIALOGMETODIKK

Dialog som metode har vært i bruk i tusenvis av år – kanskje alltid. Det ligger i menneskets natur å være nysgjerrig på sine medmennesker, å stille spørsmål, lytte og lære. Ordet dialog kommer fra gresk og har gått inn i dagligtalen som en samtale mellom to eller flere. I dag brukes det gjerne bredt; om politiske samtaler, mekling og forhandlinger. «Vi er i dialog» brukes ofte for å signalisere at to parter søker en løsning på en vanskelig situasjon. Vi som jobber med dialog for forsoning og for å unngå splittede samfunn, legger en annen betydning i ordet.

Den greske betydningen er bokstavelig «gjennom ord» og peker mot samtaler basert på likeverd, respekt og aktiv lytting for å forstå. Gjennom dette oppnår man at deltakerne i dialogen kan nærme seg hverandre, og at relasjoner kan bygges på tvers av skillelinjer som interesser, religion, etnisitet eller forutgående konflikt.

ARBEIDER I LOKALSAMFUNN

Mye av Nansen Fredssenters arbeid har foregått nettopp i samfunn som er preget av tidligere og pågående konflikter. Vi arbeider i lokalsamfunn i Irak og landene i det tidligere Jugoslavia, holder kurs i Afghanistan og jobber med integrering og inkludering i Afghanistan, Europa og Norge. I bunnen ligger alltid dialogen; å skape et rom der folk kan snakke fritt, komme med sine betraktninger, opplevelser, fortellinger og følelser, og samtidig åpent og ærlig lytte til den andre parten.

Dialogmetodikken vi bruker har sitt utspring i Nansenskolens arbeid med dialog. I møte med folk fra det krigsherjede Bosnia Hercegovina i 1995, ble dialogen som metode utviklet til en samtaleform som kan bygge broer over de dypeste avgrunner.

Hva består så metodikken i? Spørsmålet er i hvilken grad dialog egentlig kan sies å være en metodikk. Det er snakk om en grunnleggende samtaleform. Utfordringen med dialog slik Nansen Fredssenter har brukt den er i stor grad å få folk inn i dialogen. Der det ikke eksisterer tillit og kommunikasjon, er veien ofte lang.

EKSKLUDERENDE FORTELLINGER

I et samfunn som er delt som følge av konflikt skapes det separate fortellinger om hva som har hendt, og om hva som er

nåsituasjonen. Disse fortellingen vil sjelden eller aldri møtes – ikke før partene er i dialog med hverandre. I dialogen er ikke poenget å overbevise den andre om din oppfatning, men å lytte til motparten og fortelle din versjon. Gjennom denne samtaleformen vil forståelsen mellom partene øke, og det vil gå opp for deg at den fortellingen du er oppvokst med kanskje ikke er den eneste rette måten å oppfatte tingene på. Og du får anledning til å fortelle din versjon av historien, med tilsvarende muligheter for den andre parten til å justere sin oppfatning.

Dialogfasilitatoren er den som skaper rom for denne samtalen. I likhet med gode lærere, er gode fasilitatorer også personligheter som evner å skape tillitt. Fasilitatoren må også delta i dialogen; den kan ikke styres utenfra, men må være en opplevelse hun deler med deltakerne. Dette krever upartiskhet – fasilitatoren kan, som alle andre i dialogen, få ha sine meninger om hva som har hendt og om nå-tilstanden, men kan ikke gi dem tilkjenne.

I selve dialogrommet er det ofte enkle øvelser som skaper dialogen. Deltakerne vil gjerne bli bedt om å presentere seg flere ganger, i forskjellige grupper. Mange lurar på når dialogen starter? Den har allerede startet – gjennom presentasjonene er deltakerne i gang med å vise seg fram for de andre og reflektere over egne meninger, opplevelser, fordommer og interesser.

LIKEVERDIGE GRUPPER

Den neste øvelsen er spørsmål og svar. Her deles deltakerne inn i grupper. Ofte vil det gi seg selv hvordan gruppene skal settes sammen; er det for eksempel deltakere fra to etniske grupper i et lokalsamfunn som er delt etter den skillelinjen, er det de naturlige gruppene. I en slik sammenheng vil det være svært viktig at gruppene er likeverdige. Kanskje er fordelingen i lokal-samfunnet 30/70, men i dialoggruppen bør den være 50/50.

I andre grupper kan nasjonalitet være en god måte å dele opp på; i den siste internasjonale sommerskolen på Nansen Freds-senter ble ungdommene delt inn i grupper fra USA, Russland Ukraina, Balkan og Norge. Størrelsesforskjellen var betydelig, det var bare to nordmenn der, men over 15 fra USA. Det gjorde likevel ikke noe i denne sammenhengen; de var ikke der fordi de var i konflikt med hverandre, men for å stille hverandre spørsmål av nysgjerrighet.

EKTE SPØRSMÅL

I begge tilfeller går gruppene hver til sitt for å skrive ned spørsmål de vil stille de andre gruppene. Det er fritt fram, men det skal være ekte spørsmål som stilles av nysgjerrighet, ikke retoriske som skal sette noen fast eller hamre inn et poeng. Når alle samles igjen, besvares spørsmålene ett etter ett, i en rolig rotasjon mellom gruppene.

Fasilitatoren er hele tiden tilstede, men gjør så lite ut av seg som mulig. Rammene for dialogen er allerede lagt, relasjoner er allerede etablert gjennom presentasjonen. Gruppa som svarer på et spørsmål skal ikke avgi én uttalelse som dekker alle; de står fritt til å svare hver for seg. Dette skaper et mangfold av fortellinger og avslører at det finnes flere fortellinger også innad i gruppa.

DE TUSEN KAFFEKOPPER

I Nansen Dialog-nettverket på Balkan snakker man ofte om «a thousand cups of coffee». Dette er den innledende fasen av dialogen, der dialogfasilitatoren skaper tillit til seg selv og dialog-prosessen. Poenget er selvfølgelig ikke kaffen i seg selv, men det å møtes i en avvæpnende og sosial situasjon, skape relasjoner, gi den man inviterer inn i prosessen tid til å forsone seg med tanken på å snakke med de andre – som gjerne oppfattes som fienden.

Det sosiale er en viktig komponent også i selve dialogprosessen. Det grunnleggende i dialogprosesser er å skape et rom uten betingelser, der det å være i dialog med motparten oppfattes som trygt. Dette krever opplevelser utover det å være i samtaler. Dette kan være kulturarrangementer, utflukter og måltider. Gjennom å oppleve noe sammen finner deltakerne i dialogprosessen fellestrekk og lærer hverandre å kjenne som noe annet enn motparter; musikkelskere, friluftsentusiaster, eller folk som sliter med å spise den norske spesialiteten fiskepudding.

MER KONSTRUKTIV DEBATT

Dialog nevnes ofte som en motsats til debatt, men debatt er ofte en stor del av dialogseminarer. Ideen med dialog er ikke at debatten skal forsvinne, men at relasjonen mellom partene skal gjøre debattene mer konstruktive. Det samme kan sies om mekling og forhandlinger – begge deler er nødvendige kommunikasjonsformer og nyter godt av at det er skapt tillitt og et positivt samarbeidsklima mellom partene gjennom dialogen. Dialogen kan på sin side nå fram til steder som disse mer konfronterende samtaleformene.

Nansen-dialogen søker ikke å finne løsninger. Den handler utelukkende om å opprette relasjoner, og dermed berede grunnen for samarbeid mellom partene. Hva de eventuelt skal samarbeide om, er opp til dem selv. Gjennom dialogen vil det ofte bli klart for partene at de er i samme båt, og at bildet av det som har hendt er mer nyansert enn de hittil har trodd. Fortellingene man har med seg, eller er vokst opp med, fra egne politikere, presse,

foreldre og skole blir nyansert og man ser at det er rom for andre fortolkninger av både fortiden og nåtiden enn de man har lent seg på så langt.

Dialogmetoden er derfor like mye det å invitere til og overbevise om nytteverdien av dialog for motvillige deltakere, som den faktiske dialogen.

Dette gjøres ut fra vår overbevisning om at kommunikasjon mellom mennesker som er i konflikt er et gode for begge parter. Forutsetningen er at den er ærlig. Vår erfaring er at den svært ofte blir det.

Av **Kim Sivertsen**,
kommunikasjonsrådgiver Nansen Fredssenter

I vår artikkelserie om pedagogikk i folkehøgskolen ser vi på hvilke inspirasjonskilder vi kan skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig. Først ute var Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Lena Sendstad har skrevet om Kaospilotene. Olav Klonteig fulgte opp med en artikkel om den amerikanske psykologen Jerome Seymour Bruner. Rune Sødal har belyst Møtet hos Friedrich Bollnow, mens Tore Haltli tok for seg Paolo Freire og bankmetoden. Øyvind Brandt har skrevet en artikkel om montessoripedagogikken. Sigurd Ohrem presenterte filosofen Arne Næss og hans lekne livsfilosofi. Øyvind Krabberød tok for seg prosjektarbeid som pedagogisk virkemiddel. Lena Sendstad skrev om lek og læring, med Lego som eksempel. Odd Haddal besøkte Alverno College i Wisconsin. Benedicte Hambro skrev om kunsten å bruke fortellinger til oppdragelse og dannelse. Sigurd Ohrem så på dialog i lys av Ricoeur og Gadamer. Einar Opsvik presenterte ideen om at læring skjer mellom mennesker – sosialkonstruktivistisk læringsteori. Lev Vygotskij ble belyst av Sindre Findal Vinje. Øyvind Brandt ga oss et innblikk i John Deweys tanker. Øyvind Krabberød skrev om Summerhill-bevegelsen i England. Odd Haddal formidlet Jesus som pedagogisk forbilde. Lærer ved Solborg folkehøgskole, Geir Ertzgaard, lot seg inspirere av filosofen Søren Kierkegaard, mens Sigurd Ohrem så på Sokrates og dialogen. Inge Eidsvåg ga oss et innblikk i sitt pedagogiske ideal – Alf Prøysen. Øyvind Brandt belyste lekfolkkonferanser som metode. Sindre Vinje tok for seg aksjonsforskning i et historisk lys. Willy Aagre skrev om legenden Anna Sethne. Øyvind Krabberød gravde i Nils Christies tankegods rundt pedagogikk, mens Synne Platander ga oss et innblikk i playbackteater – et moderne leirbål. Michael Noah Weiss skrev om filosofisk praksis. Sigurd Ohrem besøkte Camphillbevegelsen og Vidaråsen, mens Arild Mikkelsen ga oss et innblikk i K.E. Løgstrup sin tankeverden. Sigurd Ohrem tok for seg Steinerpedagogikken, mens Kim Sivertsen fra Nansen Fredssenter i dette nummeret skriver om deres dialogmetode.

Gratis visningsturer
for skoler*

Følgende skoler har valgt oss som
sin reisepartner i 2017-2018:
Hurdals Verk FHS • Nordhordaland FHS •
Sogndal FHS • Bømlo FHS • Jeløy FHS
Karmøy FHS • Hedmarktoppen Sagavoll FHS

I samarbeid med følgende flyselskap:
QATAR AIRWAYS • TURKISH AIRLINES • Ethiopian AIRWAYS

*Spesielle betingelser gjelder, spør oss!

For mer informasjon kontakt REISEbazaar:
Karl Johansgt 23, 0159 Oslo • Tel 22 41 30 30 • felles@reisebazaar.no • www.reisebazaar.no

SANG UTE AV SKOLEN

Av **Nora Bilalovic Kulset**,
musikkforsker

Nå har sang blitt så lite viktig at ordet er fjernet fra skolens overordnede læreplan. Det er borte.

Først ble musikk fjernet som obligatorisk fag i utdanningen av pedagoger til skole og barnehage (du vet vel at man kan være ferdig utdannet lærer og ikke ha hatt en eneste time med musikk? Og at det ikke fins i barnehagelærerutdanningen mer, kun forkledt under faget KKK, som står for kunst, kultur og kreativitet. Der kan hver institusjon putte hva de vil. Musikk eller ikke).

Nå er det også fjernet fra skolen. Man trenger ikke synge på skolen hvis man ikke absolutt insisterer. Det er helt unødvendig å synge. Ta det bort.

Dette er så absurd her jeg sitter og skriver på en ny lærebok om hvorfor sang og musikk (tilgi meg for at jeg bruker denne doble betegnelsen – alt er jo musikk), men altså hvorfor sang og musikk har vært et avgjørende element i vår art – homo sapiens – sin overlevelse og framvekst.

«Forskning viser hvordan sang bidrar til å knytte folk sammen, til å etablere en positiv og inkluderende gruppefølelse, gjøre oss mer empatiske, mere villige til å hjelpe andre, til å forstå hverandre bedre, til å undertrykke egne individuelle interesser til det beste for gruppa.»

Det er så absurd å lese dette mens jeg altså sitter her og henviser til SOLID forskning som viser hvordan sang bidrar til å knytte folk sammen, til å etablere en positiv og inkluderende gruppefølelse, gjøre oss mer empatiske, mere villige til å hjelpe andre, til å forstå hverandre bedre, til å undertrykke egne individuelle interesser til det beste for gruppa. Til å etablere nye vennskap.

I en tid med stadig økende «oss og dem» på den politiske fronten samtidig som vi aldri har sett en større flyktningestrøm...hvorfor kutte ut sang? Det er jo til og med helt gratis!

Sang øker vår empatiske evne, visste du det, Kunnskapsminister? Visste du at å synge utløser store mengder av hormonet oxytocin (google ordet du) som samtidig fører til et kraftig fall av hormonet kortisol? Også kjent som stresshormonet? Visste du det? I dét du satte et krav om 4 i matematikk for å kunne bli lærer og samtidig sier at det ikke er viktig å synge?

Å lage musikk sammen er noe det moderne mennesket har gjort i minst 35.000 – trettifemtusen – år. På slutten av steinalderen da vi drev neandertalerne bort fra Europa – og overlevde dem. Det er veldig lenge siden. I trettifemtusen år har det å synge sammen vært en selvsagt del av det å være menneske. Og som sagt kanskje til og med det som bidro til at vår art overlevde de andre samtidige menneskeartene. Den kreativiteten, den kommunikasjonen, den gruppefølelsen. Den tilknytningen mellom nyfødt spedbarn og omsorgsperson. Og ikke minst: den formidlingen av det kulturelle, om hvem vi er og hvem vi har vært. Men sang er ikke viktig?

Hvorfor tildeler dere oss forskningsmidler når dere likevel ikke har tenkt å bruke forskningen, men bare gjøre det dere finner for godt selv?

Til slutt noen svært få og kjapt sammenraskede referanser. Det finnes HAUGEVIS. Se: www.norakulset.com (Og til info: det finnes INGEN forskning som viser til at å kutte sang i skolen bidrar til noe som helst positivt på noen som helst måte.)

Nora Bilalovic Kulset

Er postdoktor i musikkvitenskap ved NTNU i Trondheim. Her forsker hun på musikkens betydning i menneskelivet, og underviser studenter. Hun har skrevet flere artikler og bidratt i flere bøker. Blant annet har hun skrevet boka «Musikk og andrespråk. Norsktilegnelse hos små barn med et annet morsmål» som utkom på Universitetsforlaget i 2015.

Skjeberg folkehøyskole:

NY LINJE - HVA SÅ?

Det å starte en ny linje i folkehøyskolen er en utfordring. Spesielt når det er i et kjent fag som det å lage film. Den nye linja jeg starta på Skjeberg folkehøyskole skulle hete Film og Filmproduksjon. Det er en kjensgjerning at unge i dag ser mye film og serier. Det å se disse filmene og serier er flytta fra den vanlige linjære tv med en sofa, fredagskveld og taco ned til den personlige datamaskinen og mobiltelefon.

Det jeg visste var at film er en viktig del av hverdagen til elever som søkte på linja. Jeg vet at det å lage film er et stort prosjekt med mange fag og oppgaver, men jeg vet også at det å lage film går kjempefint på mobiltelefonen.

SOSIALE MEDIER

Smarttelefoner i dag har uendelige muligheter for redigering og som publisering i sosiale medier. Hva gjør man da for å få laget film om det som jeg som lærer ønsker? Film skal handle om noe, noe som kan være viktig for den som ser på. Jeg ønsker at elevene skal få prøvd seg i et av de mange kreative og spennende, men krevende yrker inne filmproduksjon. Jeg ville lære elevene at det tar tid å lage film. Er det noen som tenner på dette, var virkelig et av mine store spørsmål?

—
– *Film skal handle om noe,
noe som kan være viktig
for den som ser på.*
—

MAGIEN

Jeg jobbet i flere måneder for å få rammefaktorene på plass. Kjøpte inn utstyr og installerte programvare. Så kom sommeren da dette skulle testes ut. Jeg var spent, rektor var spent og mange med oss. Vi startet opp med syv elever. Og så kom magien; Elevene og jeg møttes og de fikk grunnopplæring i kamera og redigering. Lag film om en jakt, var første oppgave. Skogen er der oppe sa jeg og pekte. Elevene lagde film, ble kjent med hverandre, ble sinte på hverandre for at de ikke møtte opp til avtale og ble kjempe stolte når de viste filmen på morgensamling. De fikk prøvd det å lage film og de fikk møte et publikum for første gang. Nå har det det tredje kullet av filmskapere inntatt skolen. Vi lager jakten-filmer som oppstart-oppgave i år også. Nå er det tre filmer og 14 elever med et spennende folkehøyskoleår foran seg. Se filmene på <http://www.skjeberg.fhs.no/kortfilmer/>

Tore Bjerketvedt
Lærer Filmproduksjon/Japan

– Jeg vill lære elevene at det tar tid å lage film.

Valget 2017:

MENNESKET VIL DYRKE OG ADLYDE – I STEDENFOR Å VELGE OG TVILE

Problemet med fakta, er at det er så mange av dem. Utfordringen med valg, er at det er så mye å velge mellom. Gabi Gleichmann har kanskje rett i spissformuleringen sin. At det er enklere for mange å forholde seg passiv. Likegyldighet er kanskje den største trusselen mot demokratiet. Derfor er valg viktig. Derfor må ungdom trenes i å delta. Folkehøgskolen skal bistå elevene i deres utvikling til å bli dannende mennesker og aktive samfunnsborgere. Forståelse for og trening i politiske prosesser er helt sentralt. Som Inge Eidsvåg skriver, dannelse er en forutsetning for demokrati.

VALGET 2017 – HVEM, HVA, HVORDAN?

Redaktør Krabberød utfordret oss på hvordan vi hadde jobbet med valget på Voss folkehøgskule. På planleggingsdagene i august 2017 satte vi Stortingsvalget på skoleruten, der en lærer og rektor tok oppgaven. Etter en kort og hektisk planlegging, gjennomførte vi en lærerik valgdag 11. september. Elevene fikk vite uken i forveien at valgdagen kom til å bli spesiell.

«*Likegyldighet er*

kanskje den største trusselen

mot demokratiet»

ØKT 1

Det var først frokost og så egentid frem til etter lunsj. Temadagen «Valg 2017» begynte etter lunsj med samling i plenum. Da startet vi med orientering om dagen, før vi gikk i gang med å grave i hvilke politiske spørsmål elevene er opptatt av. Vi brukte metoden IGP (individ, gruppe, plenum): Først tenker du gjennom for deg selv i 2 minutter hvilke saker som er viktige for deg. Så snakker du med sidemannen i 4 minutter om hva som engasjerer dere. Når vi har gjennomført disse innledende rundene, koker det i salen og halvparten av hendene er i været når vi spør om viktige tema. Vi samlet de ulike innspillene til ti sentrale politiske saker. Sakene ble skrevet inn på facebookgruppen, som

alle elvene er med på. Dermed hadde alle elevene temaene lett for hånden. Denne innledende runden tok ca. én time.

ØKT 2

Elevene ble deretter inndelt i ni grupper, like mange som antall partier som stilte til valg. Hver elev ble nå «medlem» i ett av de politiske partiene. «Partiene» ble fordelt i ulike klasserom. De fikk i oppgave å sette seg inn i sitt partiprogram. Alle har jo sin egen mobiltelefon og pc, slik at tilgang til informasjon er enkelt. Hva mener «vårt» parti om de ti sakene vi som skole er opptatt av? På tampen av denne økten som varte én time, valgte de også partileder og partisekretær.

ØKT 3

Etter at partigruppene hadde satt seg inn i partiprogrammet sitt, var det duket for partilederdebatt. To lærere står for utspørring av de ni partilederne som sitter på podiet. Da forfølger vi de samme ti temaene ungdommene er opptatt av. Resten av skolen er lydhørt publikum. Det var tydelig at elevene selv likte dette rollespillet. Så tidlig i året var det ekstra gøy å se at det var de selv som var hovedaktørene i undervisningen. Det blir, som på tv, fort hektisk under viktige partilederdebatter. Elevene er ikke vant med å bruke høy stemme, så det er lurt med mikrofon. Partilederdebatten avsluttes med valg. Da hadde vi to urner. En urne for dem som ikke hadde endret mening om hvilket parti de ville stemme på, og en urne for dem som hadde endret standpunkt i løpet av dagen. Vel 30 prosent av elevene hadde endret mening! Denne økten tok også vel en time. I etterkant av middagen tok vi opptellingen.

ØKT 4

Valgvake. Kveldsmat ble framskyndet en time, slik at valgvaken startet kl. 20, med obligatorisk oppmøte. Olavssalen, festsalen vår, er da delt inn i fine bord. Elevene sitter sammen med de som bor på samme gang/ internat. Så presenterer vi valgresultatet, med påfølgende tale fra partilederne. Dernest tok vi valg til elevrådet, mens valg var tema – og alle elevene satt rundt samme bord. Da var de blitt litt bedre kjent, og ser hvem som kan representere gangen og skolen best i elevrådet. Klokken 21 er det

spenning, dramatikk og valgdagsmåling på tv. Da er bordene dekket med snacks, chips og hjemmekos. Vi fulgte valgvaken utover kvelden, og fikk med oss resultatet og synspunktene fra de «ekte» partilederne. Alle elevene var med frem til klokken 22, og mange var med frem til over midnatt. Neste dag starter vi kl. 10, siden mange var oppe seint. Litt mere søvn og seinere frokost.

LÆRDOM OG ENDRING

Både elevene og vi selv var veldig fornøyd med denne måten å arbeide med valget på. Det vi undres mest over, er om vi skal gjennomføre dette rollespillet uken i forveien av valget. Da kan de elevene som blir motivert til å delta faktisk ha mulighet til å forhåndsstemme på rådhuset. Det kan imidlertid ta vekk noe av «spenningen» med opplegget på selve valgdagen. Men – det kan føre til at flere faktisk begynner å stemme – som aktive og deltakende samfunnsborgere. Gjennom pedagogiske og politiske prosesser kan elevene lære seg å tvile seg fram til et standpunkt. For å avslutte med ordene til Per Edgar Kokkvold: Det er ikke troen, men tvilen som er Vestens viktigste bidrag til sivilisasjonen.

Claus Røynesdal

Rektor Voss folkehøgskule

Det er ikke troen, men tvilen som er Vestens viktigste bidrag til sivilisasjonen.

Per Edgar Kokkvold

Lærer og «valgsjef» Jørgen Strøm Røset med de ni «partilederne».

Illustrasjonsfoto: Øyvind Krabberød

Foto: Julian Øien, stipendiat Voss FHS

STADIGE NAVNEENDRINER I NORSK FOLKEHØGSKOLE

Er løpet kjørt for Høgtun, Toneheim, Solbakken og Fredly ? Svaret er både ja og nei. Det har vært mange navneendringer i norsk folkehøgskole de siste årene, og de går i én retning.

Av Øyvind Krabberød

Utgarden, Olavskulen, Fredtun og Malangsenteret ble til Karmøy, Bømlo, Stavern og Folkehøgskolen 69 Nord. Det ser ut som kjente stedsnavn er det som er trenden i norsk folkehøgskole i dag. Sist ut med navneskifter er Borgund og Sandvik som blir til Ålesund og Helgeland i disse dager. Og de siste tre godkjente folkehøgskolene heter rett og slett Setesdal folkehøgskule og Kristiansand, mens Mandals nye representant i skoleslaget fant et navn som knytter det til det å skape, Skap kreativ folkehøgskole, og making-bevegelsen.

Kjente stedsnavn er trenden mens velkjente navn med endinger på tun, heim, ly, borg eller med forstavelse på sol, fred, von og saga er på vikende front. Og mange av disse er i dag helt ute. Sagatun, Vonheim, Fredheim, Tryggheim, Heimly og Solhov er nå historie. Men om det var navnet som var dødshjelper er vel heller tvilsomt. Det ligger mye historie og nasjonalromantikk i disse navnene, og uttaler vi Vonheim eller Sagatun så konnoterer det ikke automatisk mot bølgesurfing, switch, cosplay eller backpacking.

FOTBALLAG

På informasjonskontoret er vår erfaring at geografikunnskapene er på vikende front. Toten, Sunnhordland, Skogn og Namdalen – hvor i himmelens navn er det? Det er abstrakte størrelser for mange ungdommer. Da er det noe lettere om byen har et fotballag som kjemper i toppen av norsk fotball – Rauma ble til Molde folkehøgskole for noen år siden.

Men noen står imot – Fana og Åsane (som jo er mer lokale stedsnavn) har foreløpig ikke «kastet seg over Bergen». Rektor Bjørn Berentsen ved Åsane folkehøgskole forteller at de ikke har planer om å skifte et godt innarbeidet navn, men at de i markedsføringsmaterieell også bruker Folkehøgskolen i Bergen. De vil heller ikke lure aktuelle søkere – som kunne tro skolen lå i Sandviken nær sentrum, utdyper han.

AVKREFTER NAVNEENDRING

Peder Morset folkehøgskole i Selbu er en skole som har et helt spesielt navn – etter motstandsmannen under 2. verdenskrig. Vi hadde hørt rykter om et navnebytte der, men assisterende rektor Tove Børø avkrefter dette. – Vi har ingen planer om navneendring, dette har så vidt vært nevnt på et personalmøte, så det jobbes ikke konkret med dette, sier Børø.

Navneendring, har det kommet oss for øret, har også vært diskutert ved Skiringssal folkehøyskole i Sandefjord. Rektor Knut Søyland bekrefter at det har vært nevnt, og diskuteres jevnlig på tunet, men at det ikke er satt i gang noen prosess rundt dette. – Det er ikke gjort ved et knips å gjennomføre et navneskifte for oss. Men ulempen ved navnet er at det er vanskelig å kommunisere og uttale. Denne skolen kan jo være hvor som helst, det kan for eksempel være en viking-skole, og det kan jo gi gale signaler i forhold til tilbudet vårt. Men vi bruker Sandefjord som undertittel i mye av vår kommunikasjon, sier Søyland.

Her er et knippe av de siste navneendringene til mer kjente stedsnavn:

Svanvik til **Pasvik**
 Vågan til **Lofoten**
 Rauma til **Molde**
 Olavskulen til **Bømlo**
 Fredtun til **Stavern**
 Trondarnes til **Harstad**
 Utgarden til **Karmøy**
 Birkeland til **Folkehøgskolen Sørlandet**
 Vestoppland til **Hadeland**
 Øytun til **Alta**
 Borgund til **Ålesund**
 Sandvik til **Helgeland**

ALTA FOLKEHØGSKOLE

Magasinet Steg (til NKF) har en sak om Øytuns navnebytte til Alta folkehøgskole i siste nummer. Her slås det fast at navnebyttet har gitt ny giv og ført til stor økning i elevsøknader. Det er fristende å spørre om dette er synsing eller vitenskapelige realiteter? Skolen opplevde synkende elevtall gjennom ti år, mens de nå har full skole, det er i alle fall nærliggende å forklare dette med navneskiftet. Det var en lang prosess på skolen med personalet og eiere som lå bak endringen.

Avgående rektor, Helge Ludvigsen, forteller at de hadde en god prosess med sitt byrå. – Vi har lenge kjent på at ungdom sør for Trondheim tenker på alt i Nord-Norge som i «gokk». Hvorfor skal man gidde å reise så langt? Vi har følt oss litt maktesløse, og lurt på hvordan vi kan formidle at det mye bra med å reise nordover, sier han. De har fått ny logo med bokstaver som representerer iglo, telt og utforbakke. – Her kommer mye av identiteten vår til uttrykk, sier Ludviksen. Inneværende skoleår var det 66 elever på skolen, i tillegg til ni stipendiater. Allerede i midten av mars var det over 100 elever som hadde takket ja til plass for neste skoleår. – Profilen er endret, og jeg tror nytt navn bare er en tydliggjøring av hvem vi egentlig er, sier Helge Ludviksen.

«Sier vi Vonheim eller Sagatun så konnoterer det ikke automatisk mot bølgesurfing, switch, cosplay eller backpacking.»

STOR OPPSTANDELSE

Det kan være problematisk når en skole legger beslag på et stort geografisk område som Agder, Sørlandet, Folkehøgskolen Nord-Norge, Lofoten, Sunnhordland, Hardanger, Buskerud eller Hallingdal.

Det ble stor oppstand blant folkehøgskolene i nord da Soltun, med KFUM/KFUK som nye drivere, skiftet navn til Folkehøgskolen Nord-Norge – og dermed inntok en hel landsdel, de tre nordligste fylkene. Problematiske er det også når en i bestemt form kaller seg idrettsskolen, friluftsskolen, motorsportskolen eller musikkskolen og dermed legger beslag på et helt fagområde.

Noen skoler har heller ikke helt bestemt seg for hva de egentlig skal hete. Mange kaller Buskerud folkehøgskole fremdeles for Heimtun – det ser ut til å være vanskelig å luke ut. Vefsn folkehøgskole er Toppen for veldig mange. «Rekorden» tror jeg Arbeiderbevegelsens folkehøgskole på Ringsaker har, den kalles både Arbeiderbevegelsens, AFR og Ringsaker folkehøgskole. Hva heter de egentlig? Andre skoler har igjen slangnavn som brukes mye, også i pressen, Nordmøre kalles ofte Nofo og Skogn Skofo, antakelig ikke en vei som er å anbefale.

VERNEVERDIGE

Vil vi se et skred av navneendringer under modernitetens himmel de kommende år i folkehøgskolen, spurte vi her i bladet i 2011? Lever Bakketun, Bjerkely, Fredly, Haugetun, Høgtun, Lundheim, Sagavoll, Solbakken, Solborg, Soltun, Øytun eller Toneheim et farlig liv? Kanskje de rett og slett er verneverdige? Burde ikke språkråd og riksantikvar kobles inn her? Og svaret så langt er at bare Soltun og Øytun av disse har skiftet navn.

Av de mer «arkaiske» navnene holder fremdeles følgende stand: Bakketun, Bjerkely, Fredly, Haugetun, Høgtun, Lundheim, Sagavoll, Skiringssal, Solbakken, Solborg og Toneheim. Det er 14 prosent av folkehøgskolene – tre frilynte skoler og 8 IKF-skoler.

Et par skoler har eller har hatt historiske navn med røtter i sagaen – Skiringssal og Trondarnes. Skal de bli til Sandefjord og Harstad? Det blir vel nesten som å spise med plastbestikk ved festmiddagen. Trondarnes har blitt til Harstad folkehøgskole, mens Skiringssal holder stand. Men vi spør – vil den coole trenden i linjenavn slå inn i skolenavnene? Hva med Cirkum Polare skolen eller reiseskolen Team action on the road? Framtiden vil vise.

ELEV PERSPEKTIV PÅ STEINERSKOLE OG FOLKEHØGSKOLE

Jeg tror nesten alle hadde hatt godt av det, hevder Amanda Iversen Orlich, men snakker hun om Steinerskolen eller folkehøgskolen? I de foregående utgavene av Folkehøgskolen har det vært en ordveksling om Steinerskole og folkehøgskole.

To elever på Sund folkehøgskole, som begge har solid bakgrunn fra Steinerskolen, ble utfordret på å si noe om forholdet mellom Steinerskolen og folkehøgskolen.

PEDAGOGIKKEN LIGNER

– Det er litt sånn samme pedagogikken på fellesskap; at man er del av noe større. Og litt sånn på kreativitet; at man ikke alltid skal gjøre som du blir fortalt og tenke selv, sier Amanda Iversen Orlich. Hun har gått hele løpet fra barnehage til videregående på Steinerskolen. – Det er mye praktisk og du lærer mye gjennom erfaringer og å snakke om ting, utfyller Reidun Nordmo, som har gått fra fjerde til tiende klasse på Steinerskolen. Alle lærer av hverandre og lærere og elever er ganske sidestilt. I den offentlige skolen virker det som om læreren er eksperten som vet best, men på Steinerskolen og i folkehøgskolen spør alltid læreren elevene om hva de kan. Ulike former for evaluering Begge peker på at Steinerskolen har et pensum og at selv om valgfriheten for elevene er stor i Steinerskolen, så er den nok større i folkehøgskolen. Noe av grunnen tror de er at evaluering er en del av opplegget til Steinerskolen, mens på folkehøgskolen er det viktigste at du deltar. På Steinerskolen vurderes du av læreren, men på folkehøgskolen sammenlignes du ikke med andre enn deg selv.

LÆREREN UTFORDRER DEG

– I begge skoleslagene har læreren et sterkt skolesyn og velger å jobbe der fordi de synes at det her det er bra, sier Nordmo. De er enige om at engasjerte lærere kjennetegner begge skoleslagene og at læreren har et annet forhold til elevene enn det de tror er vanlig i den offentlige skolen. – Lærerne har en ideologi og brenner for skolen, mener både Nordmo og Orlich. Lærerne har en relasjon til elevene og følger dem opp personlig. De følger opp elevene frivillig og gjør mer enn jobben sin.

DANNELSE OG PRAKTISK ARBEID

Dannelse har bred plass både i folkehøgskolen og Steinerskolen, men det jobbes litt ulikt med det. I Steinerskolen jobbes det mye med å lære seg fortellinger som bearbeides og er utgangspunkt for refleksjon. – I tillegg legger Steinerskolen vekt på at man skal oppføre seg, sier Orlich. Lærer å se folk i øynene når du hilser på dem.

I begge skoleslagene har fellesskapet og dannelsen en praktisk dimensjon. Alle vasker klasserommet sitt og alle må være med på praktiske oppgaver. – Det er ikke folk som kommer og rydder etter deg, det er du selv som må gjøre det, sier Nordmo.

«De er enige om at engasjerte lærere

kjennetegner begge skoleslagene»

MENING OG FØLELSER

Det er lettere å forklare Steinerskolen til noen som ikke har opplevd det enn folkehøgskole, mener jentene. Det som er utfordringen med å fortelle om begge skoleslagene er å få frem hvorfor alt man gjør gir så mye mening. Det er så mye følelser knyttet til det, og det er vanskelig å forklare til andre, avslutter Nordmo.

Tore Haltli

Reidun Nordmo (t.v.) og Amanda Iversen Orlich på skoletur med Sund folkehøgskole til Sør-Gjæslingan.

VERKTØY FOR PEDAGOGISK UTVIKLING I FOLKEHØGSKOLEN?

Hvordan skal vi møte elevene i folkehøgskolen fikk jeg ofte spørsmål om som rektor, og hvordan kan vi styrke hverandre som personale? Dialogen er verktøyet vårt, men hvordan tilrettelegger vi for denne og hva er målet med dialogen? Styrkebasert tenkesett er en pedagogisk tilnærming i rask vekst i norsk skole og styrkebaserte verktøy er konkrete nyttige verktøy som brukes i møte med elevene og i utviklingen av kulturen i personalet. Her finnes muligheter for pedagogisk utvikling på folkehøgskolene.

I folkehøgskolen er det som kjent god korpsånd, engasjerte kolleger som engasjerer seg i stor grad for å tilrettelegge for personlig, sosial og faglig utvikling hos elevene. Det jobbes med fag og ikke i fag for å fremme dannelse og det ligger et positivt menneskesyn i bunn. Det arbeides med elevene for å fremme mestring, selvtillit og selvfølelse og dialogen er verktøyet. Elevene skal bli bedre kjent med seg selv. Men finnes det et felles språk på det som gjøres i praksis?

Etter to måneder i en organisasjon som har det styrkebaserte tenkesett og metodeverktøy som felles arbeidsverktøy er jeg overrasket over utviklingen hos ungdommen som starter på verkstedene og de positive synergiene jeg opplever i kollegiet som følge av bruken av styrkebaserte verktøy og et felles språk rundt dette. Et felles språk i personalet gir store muligheter.

DET POSITIVE ER MEST I FOKUS

Det styrkebaserte tenkesett og metodeverktøy er godt fundert i forskning og teori. Forskningen på positiv psykologi av Seligman og utviklingen av aksjonss-forskningsverktøy av Cooperrider, samt Kenneth Gergen sin sosialkonstruksjon-

sisme ligger som grunnlag for arbeidet. I Ung Invest har dette blitt videreutviklet og gjort til det sentrale i arbeidskulturen og det ligger som en integrert del i arbeidsavtaler. De ansatte skal holde fokus på det positive. Fokus skal være på de suksesser og drømmer elevene og personalet har og ikke hva som til enhver tid er problemet, for de er det jo alltid mange av. Det beste vi får til og våre potensialer er i fokus og ikke våre feil eller mangler. Cooperider har gjennom forskning funnet at vi i 80 prosent av tiden fokuserer på det som ikke fungerer i organisasjonen vi jobber i og fokuserer 20 prosent på det som fungerer godt. I Ung Invest har det blitt tatt konkrete grep for å snu disse tallene.

«*Det beste vi får til og våre potensialer er i fokus og ikke våre feil eller mangler.*»

STYRKEBASERTE VERKTØY SOM BIDRAR I HVERDAGEN

På de ukentlige fagmøtene i organisasjonen gir kollegaene styrkekort til hverandre. Møtene startes med å fokusere på hva kollegaene har fått til spesielt bra til i løpet av uka, hva slags styrker en har vist i de mange ulike situasjoner en har vært i sammen med kolleger og elever. De konkrete verktøyene som styrkekort utviklet etter Seligmans teori om universelle styrker i mennesket hjelper en til å holde fokus på det positive hos hverandre og hos elevene. I møte med elevene har

en ulike konkrete verktøy som bidrar til å holde fokus på hva elevene er gode på. Anerkjennende elevsamtaler bidrar til å anerkjenne det elevene får til, responskort bidrar til at en lærer å gi konkret, nyttig og positiv respons til hverandre, veikart bidrar til at det blir mer konkret å jobbe med fremtidsdrømmene til elevene. Alt for å komme nærmere Ung Invest sin hensikt med arbeidet; Alle ungdommer finner sin vei i utdanningssystemet og ender opp med jobb, egen inntekt og får et godt liv. Denne hensikten vil kunne ligge nært opp til de ulike folkehøgskolenes formålsparagrafer.

SUKSESSHISTORIENE I FOLKEHØGSKOLEN

På de ulike folkehøgskolene er det enormt mange suksesshistorier. Elever som utvikler seg til det ugjenkjennelige gjennom de ni månedene i den unike sosialpedagogiske konteksten som tilbys. Jeg kan aldri glemme evalueringene som sier «da jeg kom hit hadde jeg psykiske problemer, men nå er de bare borte» eller alle dem som skriver en hilsen og sier «nå har jeg fullført videregående skole med glans og kommet i gang med det jeg virkelig brenner for». Eller han som sier «at når jeg kom hit hadde jeg ikke en venn og var livredd og nå vil jeg ikke ha sommerferie». Slike er det mange av og det er resultatet av godt arbeid fra engasjerte mennesker og en godt tilrettelagt sosialpedagogisk kontekst. Spørsmålet er da igjen om det finnes et felles språk i personalet som beskriver hvordan en tilrettela for å få dette til?

SPRÅKET SKAPER VIRKELIGHET.

Språket beskriver ikke bare virkeligheten, det skaper virkelighet sier sosialkonstruksjonistene. Flere og flere tar nå i bruk dette styrkebaserte tenkesettet og språket og det gir gode resultater. I Ung Invest tar vi imot de som av ulike grunner ikke finner sin plass i det ordinære utdanningssystemet. I undersøkelser utført av Det norske Veritas finner en at ni av ti av disse ungdommene er i positiv aktivitet etter et kortere eller lengre opphold på en av de fire avdelingene i Buskerud fylke. Andre fylker og kommuner arbeider nå aktivt for å etablere lignende tilbud rundt om i landet for å møte det store frafallet i videregående skole. Kronprinsparets fond støtter utbredelsen av tenkesettet og paret er selv aktive som undervisere i bruken av styrkebaserte verktøy og tankesett på skoler rundt om i landet. Mange av disse ungdommene kommer videre til folkehøgskolene. Det var som rektor på Solbakken Folkehøgskole jeg ble kjent med Ung Invest. Foreldre ringte og lurte på om deres barn kunne forvente å bli tatt imot på den samme positive måten på Solbakken som hos Ung Invest. På det spørsmålet hadde jeg erfaringer som gjorde at jeg kunne bekrefte dette, men jeg hadde ikke noe språk som kunne beskrive hvordan staben i fellesskap tilrettela for dette.

Rune Sødal, Avdelingsleder, Ung Invest Midtfylket

Styrkebasert tilnærming vil si at en tilrettelegger for utvikling, vekst og læring ved å lete etter individets/ elevens og organisasjonens styrker. Fokus er på det en mestrer og er gode på.

Fotoene er tatt på Glemmen Videregående skole i Østfold der elever og stab fra Ung Invest underviste sammen med Kronprinsparet i styrkebasert tilnærming. Foto: Apelandtfe Svit.

Ung Invest AIB, het tidligere Arbeidsinstituttet. Dette er en alternativ opplæringsarena eid av Buskerud Fylkeskommune. Fire avdelinger i Buskerud tar imot over 200 elever årlig som ikke finner seg til rette i ordinær skole av ulike grunner. Opplæringen er styrkebasert og elevene kan arbeide med praktiske og teoretiske fag.

Mer enn ord

Foto: Ingrid Holmen

Bildet er fra en serie på fem der Ingrid har levd to dager sammen med en karakter hun har gitt noen premisser, og siden egentlig bare vært ved siden av med sitt kamera og observert hvordan karakteren har utviklet seg. Utfordringen er faktisk å være minst mulig i veien, og la karakteren finne sin sitt eget rom og egen form. I denne øvelsen jobber elevene både individuelt, i små grupper og hele klassen sammen. Et viktig poeng er at alle blir med i prosessen og blir kjent med hverandres parallelle karakterer.

Og karakteren i dette bildet er hun som holder masken, men det var kanskje unødvendig å si?

BUTIKKDØDEN INNTAR USA

- Dette er noe vi må bli vant til å oppleve ofte. Varehandel-en er langt fra eneste offer. Det kommer til å skje i bransje etter bransje, sier han.

Downes har skrevet boken «Big Boom Disruption» og er prosjektleder ved Georgetown University Center og Busi-ness.

Detaljhandelen har hatt hodet på blokken lenge. Det er over 20 år siden folk begynte å kjøpe vare på internett. De siste årene har handelen skutt fart, og nå har utviklingen nådd et vippepunkt, forklarer Downws.

Aftenposten

VI TILGIR

Han beundrer øysamfunnet Mauritius som har klart å gjenoppfinne seg selv og bli flygedyktige tross sosiale, økologiske og økonomiske utfordringer. Han studerte fleretnisk sameksistens på øya der hinduer, katolikker, mus-limer, kinesere, europeere og tamiler lever på et lite område og holder fred.

- At de klarer det har mye å gjøre med kompromiss og aksept for at andre ikke er som dem selv. Det er noe som sitter langt inne for nordmenn. Fordi vi har en mis-jonstradisjon, skal folk bli som oss. Jeg har ikke hørt på maken! Hvorfor skal andre bli som oss? Hvorfor skal ikke like gjerne vi bli som dem? Spør Hylland Eriksen.

Thomas Hylland Eriksen i Aftenposten

VÆRE SEG SELV NOK

Da har vi atter engang samlet skoleslaget utenfor Stortinget for å bli fly forbannet fordi regjeringen vil kutte i støtten. Engasje-mentet var overveldende, og politikere fra posisjon og opposis-jonen stod i kø for å rose skoleslaget. Som vanlig kom det også eder og galle fra de som mente at folkehøgskole stort sett bare er hekling og jazzballett. Da ble vi sinte igjen og hadde det svare strev med å få frem at dette er viktig for danning og oppdragelse.

Etter dette var det to ting som slo meg. Om jeg hadde stått på utsiden og sett inn i folkehøgskolelandet så hadde jeg også trodd at det var mye kos og et friår. Vi reklamerer hver for oss der turer over hele verden står i høysetet. Det beste året i ditt liv! Kanskje har skoleslaget en stor utfordring i å være synlig og relevante utover seg selv. Vi som jobber til daglig vet jo at det er annerledes, men det er ingen grunn til å tro at politikere skal vite det. De er jo tross alt bare mennesker.

Det andre er at vi burde i større grad samlet oss når andre trengte det. Tenk om tusenvis av folkehøgskolefolk hadde stilt opp utenfor Stortinget for noen andres sak. Da hadde vi kanskje satt spor etter oss utover det å bli sinte annenhvert statsbudsjett, og folk hadde kanskje forstått at vi hadde en verdi utover å være seg selv nok.

Slagordet kunne blitt: Det beste året i andres liv!

Ronnie MAG Larsen

REKORDMANGE ELEVER FULLFØRER VIDEREGÅENDE

73 prosent av elevene som begynte på videregående i 2011 har fullført og bestått videregående opplæring innen fem år. Tallet er det høyeste siden målingene startet for 17 år siden.

- Det er svært positivt at flere elever fullfører videregående opplæring. Det er 1 000 flere elever som har gjennomført og fullført, sammenliknet med elevene som startet i 2010, sier direktør for statistikkavdelingen Irene Hilleren.

Andelen elever som fullfører innen fem år lå lenge stabilt mellom 67 og 71 prosent. De siste par årene har andelen som fullfører innen fem år økt noe og for elevene som startet videregående opplæring i 2011, var økningen på 0,3 prosentpoeng fra året før.

Utdanningsdirektoratet

Den søte arabiske våren sveipet over Tunisia og etterlot duften av Jasminrevolusjonen. Diktatoren rømte til Saudia Arabia «frihet-ensland» og Tunisia opplevde et politisk kaos, idet ingen var forberedt på å styre landet og erstatte den oppløste regjeringen.

De mest organiserte gruppene, som hadde vært forbudt under diktaturet, var de islamske partier og organisasjoner som var aktive i moskeer, i private hjem og i fengsler. Disse ble plutselig åpenlyst aktive og klarte å vinne valg etter valg – etter revolusjonen.

Det første valget ble egentlig ikke holdt for å skape en ny regjering, men for å velge den konstitusjonelle gruppen som skulle utarbeide en ny grunnlov. Ennahda, den største islamske organisasjon, en del av det internasjonale muslimske brorskapet, fikk flertall sammen med to små partier (som likner Venstre og sosialdemokrater). De fikk, i tillegg til å lage grunnloven, styre landet i konstitusjonsperioden.

STORE KONFLIKTER

Ennahda fikk statsministeren og kunne styre landet politisk, økonomisk og sosialt. Deres mangel på erfaring, mangel på kunnskap og opprettholdelse av den gamle korrupte administrasjon, førte til at den islamske regjeringen i denne perioden begikk mange feil. Dette skapte mange konflikter mellom partiene i koalisjonen og med andre partier, mellom staten og administrasjon, mellom arbeidsgivere og arbeidere og i tillegg mellom massen av arbeidsløse (ca 30 % av arbeidstokken) og mellom regionene. Kystområdene som hadde vært prioritert og de innenlands- og i sør som følte seg helt glemt. Etter 55 år under diktatorene Bourguiba og Ben Ali, var det store forskjeller mellom regionene og veldig mye manipulering av tall og statistikk.

Konfliktene var så skarpe og så mange at det var tett på å ende i væpna konflikt mellom partene, og gi samme situasjon som i Libya, Yemen og Syria ser i dag. Det er her de fire største organisasjonene i Tunsia: UGTT (fagforeningsorg.), UTICA (arbeidsgiversorg.), Advokatenes

Av Slah Eddine Maamri

order (Conseil de l’Ordre des Avocats) og LTDH (org for menneskerettigheter), gikk sammen i flere maratonmøter og løste problemene mellom alle på en fredlig måte. Dette var årsaken til at denne kvartetten fikk Nobels fredspris i 2015.

SOM FØR

Partiene som vant det første valget, og som satt med makta i tre år under konstitusjonsperioden er blitt upopulære etter dårlig styring. I tillegg har det vært motstand fra tidligere maktpersoner med hjelp av bankene, administrasjonen, og utenlandske stater som har vært motstandere av den arabiske våren.

Dette har skjedd med hjelp av stor propaganda (de fleste medier i Tunisia eies av de som har kapital og som har beriket seg under diktatoriet). Disse tidligere støttespillerne i diktaturet har startet et politisk parti som heter Nida Tounes (Tunisias kall). Det er en stor samling av alle som tidligere satt med makta og som nå, ved hjelp av penger, media og falsk propaganda vant valget i Tunisia og nå har flertall i parlamentet, og statsminister- og presidentstillingen.

De nye lederne i dag er «de gamle» med blant annet presidenten Beji Caied Essebsi på 91 år. De har tilpasset seg den nye grunnloven når det gjelder pressefrihet og menneskerettigheter, men ellers er alt er som før med korrupsjon, forskjellsbehandling og store forskjeller mellom regionene. Det som var årsaken til revolusjonen i 2011 er nå igjen blitt praksis.

KORRUPSJON

Militærkuppet i Egypt ble støttet av Vesten og Israel. Oljestatene i Midtøsten er redd alt som heter revolusjon. Mange vestlige land har veldig stor interesse av status quo og skremmer folk i Tunisia ved å vise til borgerkrigene i andre arabiske land. Dette har fått tunisiere til å bli redde den arabiske våren, de prøver å glemme revolusjonen og har et generelt ønske om at alt skal komme tilbake til tiden før 2010. Mer og mer er det snakk om at de som har beriket seg på å stjele fra folket skal tilgis. Skolen, helse og rettssystemet er blitt det samme som før med mye korrupsjon og forskjelsbehandling. Det er

Foto: Øvyind Krabberød

ikke lenger snakk om terror men en del redsel for de ca 3000 ungdommene som har meldt seg som krigere (jihadister) for den islamsk stat. De av dem som fremdeles er i live kan finne på å komme tilbake til landet når konfliktene har lagt seg.

Generelt snakker vestlige demokratier om å hjelpe Tunisia for at landet skal klare seg demokratisk og kan være et godt politisk eksempel for andre land i regionen. Norge skal snart opprette en ny ambassade i Tunis og politisk lover de å hjelpe Tunisia mot en mer skandinavisk politisk modell.

TURISTENE SVIKTER

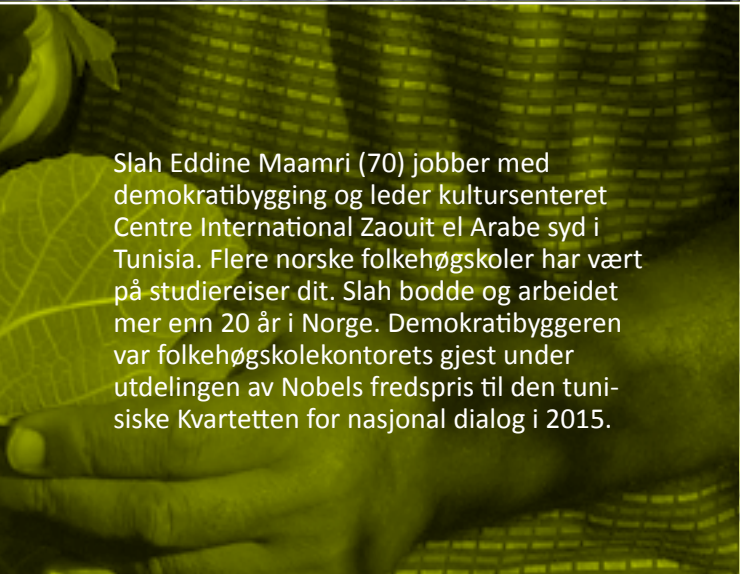
Økonomisk er Tunisia i dag i store vansker, veksten er svært lav, dinaren (den tunisisk valuta) taper seg i verdi samtidig som det er inflasjon i landet. Turistene er ikke kommet tilbake på grunn av redsel for terror, samtidig tilbyr ikke Tunisia noe nytt eller attraktivt for markedene.

Kapitalen i Europa ønsker stabile afrikanske land som leverer billige råvarer, billig arbeidskraft og som er gode kunder til dyre europeiske varer. Skal Europa kunne stoppe ulovlig migrasjon, bør det investeres mye i Afrika for å dempe arbeidsledighet og utvikle vekst og bedre økonomi for folk slik at de ikke lenger har behov for å utvandre. Foreløpig er det mye snakk, men ingen virkelig handling rundt disse problemene. Dette rammer Tunisia veldig sterkt. Tunisia sitter økonomisk med et stort potensiale og har gode forhold til sine naboland og til land i subsahara, men det mangler seriøse investorer som tenker langsiktig. Det er behov for mer enn privat kapital. Det mangler store statlige investeringer som er politisk rettet for å stabilisere befolkningen og gjøre landet mer selvberget økonomisk.

Det mangler en Marshallplan som kan utvikle hele Afrika. Rike land fra øst og vest bør gå sammen for å etablere en utviklingsplan som kan påvirke politikken i Afrika, fjerne diktaturene, stoppe korrupsjon, utvikle bedre infrastruktur, utvikle bedre helseprogrammer og effektivisere utdanningsssystemene.

Det mangler seriøse investorer som tenker langsiktig.

Slah Eddine Maamri (70) jobber med demokratibygging og leder kultursenteret Centre International Zaouit el Arabe syd i Tunisia. Flere norske folkehøgskoler har vært på studiereiser dit. Slah bodde og arbeidet mer enn 20 år i Norge. Demokratibyggeren var folkehøgskolekontorets gjest under utdelingen av Nobels fredspris til den tunisiske Kvartetten for nasjonal dialog i 2015.

IDÉMYLDRING

Hvordan får man alle på banen når det skal myldres? Mange synes det er vanskelig å snakke i plenum. Dette kan være en hjelp til at alle kan delta.

OPP I DAGEN

Nå skal alle ideer opp i dagen. Her må lærer presentere alle mulighetene en elevkveld har. Det er viktig at gruppen har noen knagger de kan henge forslagene på: skal kvelden ha et tema, skal vi spise i matsalen, eller gjøre noe helt annet, hva skal vi evt. servere, er det noen som har lyst til å stå på scenen...? Målet med den første idemyldringen er at det ikke er noen begrensninger foreløpig. Oppgaven er å dele ideer med hverandre parvis før planene skal deles i plenum.

ALLE SKAL PÅ BANEN

Still gruppen som skal myldre i to sirkler med ansiktet mot hverandre med litt avstand mellom parene. Parene deler nå ideer med hverandre. Etter et minutt (eller kortere) flytter den ytre sirkelen seg til neste person i indre sirkel og deler ideer. Da kan man godt ta med sin egen idé eller den andres, begges ideer, eller kanskje det er kommet opp helt nye ideer. Ved å snakke sammen på denne måte får alle sjansen til å dele ideer med noen. Alle kan hente ideer fra sitt spesialområde eller favorittområde: mat, scene, teknikk, matsal, tema.

DELE I FELLESSKAP

Nå alle har snakket med alle i sirkelen, skal ideene deles på tavlen. Alle deler en eller flere ideer fra idemyldringen. Hvis det er mange som deler den samme ideen, kan det bety at det er idé det er verdt å samle på. Når alle ideene er samlet i plenum, begynner arbeidet med å velge og å skape rammene for elevkvelden. Takk til Kristin Smith og Britt Hege Bergman, Ringerike folkehøgskole, som delte denne.

Benedicte Hambro

SKAL MØTE EN INDERØYNING

Også i år vil elevene ved fotolinja på folkehøgskolen lage en billedeserie under temaet «Møt en inderøyning». I år er det hele 20 fotolinjeelever. Janne Amalie Svit er fotolærer og hun forteller om det elevene skal arbeide med.

- Oppgaven går ut på at hver elev skal møte en for dem ukjent inderøyning, og dokumentert denne personens hverdag gjennom en bildeserie på et visst antall bilder. For å kunne ta gode bilder som forteller noe om personen, så forutsetter det at fotografen og fotoobjektet blir godt kjent. Vi anslår at de to partene vil måtte bruke noen timer for å oppnå den nødvendige gode kontakten.

Alle aldersgrupper og alle slags yrker eller aktiviteter er aktuelle. Det fotomodellen har igjen, er en flott fotomontasje som beskriver hverdagen, noe som kan være hyggelig å ha hengende på veggen i ettertid. I tillegg er tanken at serien skal vises i lokalavisa Inderøyningen. Høres ikke det spennende ut? undrer fotolæreren.

Inderøyningen

RESSURSBOK OM PSYKISK HELSE

UNGDOMSKULTUR: Styreleder Edgar Fredriksen i Noregs Kristelige Folkehøgskolelag (NKF) konstaterer overfor bladet Badeliv at ungdomskulturen har endret seg ved landets folkehøgskoler de siste tiårene.

Jakten på det «perfekte jeg» preger elevene også der, og nå har Kildehuset ved Modum Bad laget en ressursbok om psykisk helse for ansatte i folkehøgskoler.

Dagen

HEDRET SKOLE-GRUNNLEGGEREN

Fredag var det nøyaktig på dagen 100 år siden skolegrunnleggeren Asbjørn Knutsen (1842–1917) døde på Notodden. Det ble selvsagt markert.

Knutsen var svært så sentral da landets aller første kristelige ungdomsskole ble etablert på Notodden i 1893. To år etter, i 1895, var han like sentral da den daværende Notodden private lærerskole ble etablert.

«Ungdomsskolen» ble flyttet til Gvarv i 1914 – der den lever godt den dag i dag under navnet Sagavoll Folkehøgskole.

Og det daværende «Seminaret» for lærerutdanning på Notodden var altså forløperen til offentlig lærerutdanning på Notodden – som etter hvert ble til Høgskolen – og nå som en del av den store Høgskolen i Sørøst-Norge. Telen

KALENDER

16. november 2017	Kurs teknisk driftspersonell (vaktmestre) Karl Johan Hotell, Oslo
7. - 8. desember 2017	Internasjonalt seminar 2017 Anker Hotell, Oslo
2. - 3. januar 2018	D5 drøftingsdager 2018 Karmøy folkehøgskole, Karmøy
3. - 4. januar 2018	D6 drøftingsdager 2018 Ringerike folkehøgskole, Hønefoss
4. - 5. januar 2018	D7 drøftingsdager 2018 Toneheim folkehøgskole, Ridabu
16. - 18. januar 2018	Rektormøtet 2018 Quality Hotel Olavsgaard, Lillestrøm

Følg med på “Kalender” på www.frilyntfolkehøgskole.no for oppdateringer/mer informasjon, påmelding og nye arrangement.

JØDER TIL TYSKLAND

Drøyt 70 år etter 2.verdenskrig har Berlin det raskest voksende jødiske samfunnet I Europa. – Den unge generasjonen lever nå, og tenker framover. De gamle tenker på fortiden, sier Doron Eisenberg.

Sammen med Nir Ivenizki flyttet han fra Tel Aviv til Berlin for noen år tilbake, og er typiske eksempler på unge jøder som velger å bosette seg i Tyskland, hovedsakelig Berlin. Men de fikk ikke bare lykke til på veien da de bestemte seg for å dra fra Israel til Tyskland.

De siste 25 årene har den jødiske befolkningen i Tyskland økt kraftig. Da muren falt i 1989, bodde det rundt 28 000 jøder i landet. Nå er tallet ca 250.000, de fleste russiske jøder fra tidligere Sovjetunionen.

Vårt Land

STØRE HAVNET I CLINTON-FELLA

Identitetsfella: Clintons budskap var «alle skal med», både kvinner, fargede og homo-file. Men i kontrast til Obama fenget hun ikke unge, hvite menn. I likhet med Clinton tapte Støre i distriktene, noe Sps vekst synliggjør. Samtidig våget ikke Ap sentralt å gå ut mot Listhaugs politikk eller mot hennes rådgivers ekstreme utspill om å frata mødre barnetrygden hvis barn på 3 år ikke består en språktest. Støre ville ikke møte Listhaug til duell. Det medførte «Listhaug mot IslamNet» samt NRKs Listhaug debatt mot Abid Raja, fra det borgelige allierte Venstre. Listhaug vant fram.

Dag Herbjørnsrud i Dagbladet

#FHSliv

På linja @grafiskdesignpaafr har de hatt en praktisk tilnærming til skrifthistorien denne uken. Pennesplitter og pensler i alle mulige kombinasjoner #kalligrafi #grafiskdesignpaafr #grafiskdesign #typografi #fhsliv

Så mye kjærlighet og engasjement på én plass Repost @skjebergfolkehøyskole Foto @joachimfriele

Et lite tips fra @plateed til los regjering #neitilkutt #plateed #statsbudsjettet #demo #idag

DEN SOM ROPER LYVER – MANUAL TIL LØGNENS TIDSALDER

Danske Lea Korsgaard har skrevet en minibok om hvordan revolusjonen innen medieteknologien, endringer i vår kultur fra en kamp mot etablerte autoriteter til nå en mistro til enhver autoritet, og økende avstand mellom offentlig debatt og virkeligheten folk flest opplever, som igjen gir grobunn for populismens alternative sannheter, er blitt et problem for vår offentlige samtale og dermed truer demokratiet.

I boken Den som råber lyver – mediebrugerens manual til løgnens tidsalder gir Lea en klok og mangefasettert oversikt over hvilken utvikling media og journalistikken har tatt, kanskje med oss brukere som motor. Eller hvert fall i et samspill mellom utviklingen innen medieteknologi og dyptgripende kulturelle og demokratiske forandringer. Gjennom bokens syv kapitler gir Lea oss syv råd til hvordan vi som mediebrukere kan hjelpe journalistikken på vei, bekjempe desinformasjon og bygge levende samfunnsdebatt på et fundament av kjensgjerninger. De syv rådene og kapitlene er (på norsk):

1. Sett. Tempoet. Ned.
2. Oppsøk kloke menn og koner
3. Husk at ikke alle saker har to sider
4. Let etter sammenhenger
5. Bidra ikke til kommentatorenes banalisering av politikk
6. Bevar håpet
7. Stopp etterspørselen etter løgnen

Lea's bok er en klokt skrevet bok til ettertanke for noen og enhver. Skulle jeg likevel peke på et savn, er det en nærmere drøfting av forholdet mellom kjensgjerninger og verdivalg/politikk. Når et politisk parti argumenterer for å legge ned skoler for å samle elevene i større enheter, argumenterer det kanskje med kjensgjerninger, altså med forskning som viser at dette er mest effektivt økonomisk. Men slik argumentasjon overser at folk kan ha andre verdier og ønsker som overgår slike dokumenterbare sannheter. Og kanskje utgjør verdibaserte «sannheter» langs andre parametre. I tillegg som man kan mistenke en økonomisk argumentasjon for å skjule en ideologisk. Men her gjør jeg kanskje Lea urett. Det er jo hele bokens og hennes anliggende at vi alle må hjelpe til med en seriøs offentlig samtale. Kun på den

måten kan vi opprettholde den elementære tilliten vi alle er så avhengige av for at vi og samfunnet i det hele tatt skal fungere. Hun avlegger da også Grundtvig en visitt når hun skriver: Den fornuft, der kan bidrage til at svare på, hvordan vi bør leve sammen, vil altid have rod i følelserne. Fornuft, mente Grundtvig, er en følelse, der bliver sig selv klar.

Lea Korsgaard er prisbelønnet sjefredaktør på den digitale avisen Zetland, som fokuserer på tidens store spørsmål. Boken Den som råber lyver.. kan du skaffe gratis, både som papirutgave, eller laste ned som pdf eller i annet elektronisk format, samt høre opplest med Lea's egen stemme. (www.denderråberlyver.dk)

Boken er utgitt i samarbeid med blant annet Zetland og Fri-rummet, som er et initiativ blant annet folkehøgskolene og andre frie skoler i Danmark har tatt til å utvikle en ny debattform, som ikke er redd for å trekke opp fronter i en konflikt, men som gjennom refleksjon over tvil og dilemmaer søker initiativer for det felles beste.

Litt artig å tenke tilbake på Mottakerplakaten som vi i folkehøgskolen tok fram for noen år siden, til stor oppmerksomhet i media. Gjennom en lekfolkskonferanse utarbeidet studerende ungdom fra alle landets fylker, syv gode råd til folket som mediebrukere. Siden det er gått noen år, og både samfunnet og teknologien har utviklet seg voldsomt, er det kanskje en idé og på tide å gjenta en liknende konferanse? Herved anbefalt!

Øyvind Brandt

Stewe Claeson: Snön faller i Cochise County STEDET – LIVET – LITTERATUREN

Stewe Claeson har virkelig vært folkbildare hele sitt liv. Han har jobbet som lærer og rektor i svensk folkehøgskole, skrevet et tjuetall romaner, oversatt mengder av litteratur, stått bak skriveskoler og teatergrupper – denne mannen har hatt et enormt virkeområde. Amerikansk litteratur, og da særlig lyrikken, har i flere tiår vært et omdreiningspunkt i Claesons litterære produksjon.

DIKTETS LANDSKAP

Snön faller i Cochise County faller mellom flere stoler, og det trives den godt med. Boka kan leses på mange måter. Det er både en lyrikkantologi, en reisedagbok, memoarer, refleksjoner rundt oversetterens dilemmaer og personlige forfatterportretter. Selv om Claeson er tydelig tilstede i teksten, så er det tydelig at målet først og fremst er å vise oss noen gode dikt og fortelle om landskapet som de springer ut av. «Jag har således haft en avsikt med texten. Inte at få läsaren att se *mig* i detta landskap, utan att se detta landskap självt, och att med landskapet som bakgrund tilgodogöra sig texter som skapats där och som lever av just detta landskap och i sig skapar det.»

Landskap skal i denne sammenhengen forstås i bred forstand. Det handler både om geografiske, litterære og personlige landskap. Diktene skapes på et konkret sted, i en konkret historisk, politisk og sosial kontekst. De skrives av en forfatter som står i en litterær tradisjon og har en personlig historie. I dette landskapet forankres diktet, skapes og lever. Virker det høytflyvende? Ja, refleksjonene i *Snön faller i Cochise County* er noen ganger høytflyvende og ambisjonsnivået svimlende, men gjennom formen boken har fått blir refleksjonene konkretisert og tatt ned på bakken.

DIKTETS Plass i verden

Claeson presenterer gjendiktninger av amerikansk lyrikk, som han setter inn i en sammenheng – et landskap som han kaller det. Han har ført en reisedagbok som han kaller «Arbetspunkter» gjennom store deler av livet, og det er utdrag fra denne reisedagboken som geleider oss gjennom diktenes landskap. Diktets stedstilhørighet og diktets plass i verden blir ikke lenger teoretiske og vanskelige problemstillinger. Det handler om erkjennelse, levd liv og en levende fortolkning av verden.

«Jag har varit folkbildare i hela mitt liv,» skriver *Stewe Claeson*. *Formidlingstrangen er overveldende. Nå er det amerikansk poesi han vil fortelle om. I en bok som nekter å la seg sjangerbestemme, utforsker han et litterært og geografisk landskap som han kjenner svært godt.*

Snön faller i Conchise County handler mye om litteratur og lyrikk, men den handler også om allmennmenneskelige problemstillinger. Livet og undringen er alltid tilstede. «Grundtvigs påstående att elev och lärare har två ting gemensamt – livet og okunskapen om vad livet går ut på – är det fastaste pedagogiske hälleberg jag kan tänka mig,» skriver Claeson. Liv og litteratur er to sider av samme sak, og begge gir rikt rom for undring og utforskning. Claeson er langt mer kunnskapsrik enn den jevne leser, og akkurat derfor er det så befriende at han møter oss i øyenhøyde. Det blir ikke belærende, men absolutt lærerikt.

Som leser oppleves det som et privilegium å få være med inn i reisedagbøkene og for en liten stund leve sammen med Claeson. Det er ikke et kjedelig øyeblikk, samtalen tar hele tiden nye og uventede veier. Metoden er intuitiv og springende, men samtidig uhyre konsentrert. «Detta är mitt vanliga läge: jag arbetar med något – som avbryts av lusten til at göra något annat – och när jeg väl tagit itu med detta andra så leder detta andre till en idé om ännu nogot annat, och til sist ser jag mig bara omkring og slutar fundera, bara iakttar, siger in det jag se, utan att reflektera nämnvärt, jag bara är på platsen. Och livet går.»

Tore Haltli

Stewe Claeson
Snön faller i Cochise County

Ur resedagböckerna
Norstedts forlag
Innbundet: Svk 199,-
E-bok: Svk 176,-

RELIGION I UROLIGE TIDER

Sturla Stålsett er en sentral person i norsk teologisk debatt, og nå har han skrevet ei bok som griper fatt i en ende av norsk kirke- og livssynsdebatt som er uhyre aktuell. «Religion i urolige tider. Globalisering, religiøsitet og sårbarhet» handler om globaliseringsprosessene i nyere tid. Sturla Stålsett analyserer fra krisetegnene i det internasjonale, globaliserte samfunnet, og peker på at krisetegnene kan forstås som mangel på den økte gjensidigheten og sårbarheten som de globaliserte kreftene førere til.

Sturla Stålsett er professor i diakoni, religion og samfunn ved Det teologiske Menighetsfakultetet, fra 2006 til 2014 var han generalsekretær i Kirkens Bymisjon, han ledet arbeidet med NOU –en om det livssyns åpne samfunn som kom for noen år siden, og han har skrevet en lang rekke vitenskapelige artikler og bøker i skjæringspunktet mellom samfunnsvitenskap og teologi. Han har særlig vært opptatt av latin-amerikansk frigjøringssteologi og teologen Jon Sobrino.

Hensikten med boka er tredelt: undersøke globalisering som forfatteren mener kjennetegner vår tid, han vil peke på muligheter for å løse den krisa globalisering skaper, og til sist se hvordan religiøsitet virker i samspill med eller som motstand mot globaliserende krefter. For å klare dette må Stålsett beskrive hvilke krisetegn globaliseringa fører med seg, og dette gjør han i den første delen av boka. Og dette er både informativt, grundig og velorientert gjort. Her er det mye å lære for de fleste. Stikkordet er sårbarhet. Sturla Stålsett mener sårbarhet er et grunnvilkår ved den menneskelige tilværelse. Mennesket er en homo vulnerabilis, og sårbarheten er ikke bare en svakhet eller en mangel. Han støtter seg til den tyske sosiologen Ulrich Beck og peker på «at det for å overvinne globaliseringsalderens kriser vil være avgjørende å også se sårbarhet som etisk ressurs og verdi». Ulrich Beck er sosiologen som beskrev dagens samfunn som et risikosamfunn. Sårbarheten gjelder oss alle gjennom de store krisene i dagens samfunn: klima- og miljøkatastrofer, migrasjon, kriger, terror, religiøse og politiske konflikter og store økonomiske ulikheter i verden.

Stålsett peker på at globaliseringens to motorer er den digitale revolusjonen som «øker hastigheten, rekkevidden og omfanget i globale forflytninger», og den nyliberalistiske markedsfundamentalismen «som opphøyet effektivitet, konkurranse og instrumentell rasjonalitet til ubrytelige - nærmest guddommelige - lover». Disse to drivkreftene har vært gjensidig forsterkende og gjort verden stadig mer preget av en gjensidig avhengighet. Globaliseringa har gjort verden mer sammenvevet både i rom og tid. Stålsett er meget kritisk til globaliseringa som skjøt fart etter

1990-tallet med økonomisk frislipp og nyliberalistisk teoriop-timisme, men som endte opp med terror, krig og finanskrisa i det første tiåret etter 2000, og som i dagens samfunn har ført til ny usikkerhet i verdenspolitikken med Trump, Brexit og ny nasjonal identitetspolitikk. På den andre side peker Stålsett på at globaliseringa ikke bare treffer de svakeste, men det blir skapt en ny avhengighet verden over, et risikofellesskap som kan åpne opp for en ny etikk, basert på erkjennelsen av menneskelivets sårbarhet. Her henviser Stålsett både til Luther, Løgstrup og Levinas. Dette har vært interessant og spennende lesing!

Bokas andre hoveddel handler om religionenes tilbakekomst, og sekularisering i nord, og en ny religiøsitet i sør, det vil si Latin-Amerika og Afrika. Stålsett ser ut til å godta påstanden om at sekularisering i de vestlige samfunn henger sammen med materiell trygghet og sikkerhet for framtida, mens samfunn i sør med usikkerhet for helse, mat og velferd fører til fornyet interesse for religioner. I denne delen av boka diskuterer Stålsett sammenhengen mellom religion og terror, om religion som kilde til vold, religion som fredsressurs, og han borer dypt i ulike former for religiøs fundamentalisme. Stålsett har en åpen holdning til dette kompliserte feltet, men ender likevel klart med et forsvar for frigjøringssteologi som han mener er både liberal og tolerant. Han erkjenner likevel at det ikke er frigjøringssteologien som er på frammarsj i verden, men den karismatiske pinsebevegelsen.

Det er ikke vanskelig å anbefale denne boka. Innvendingene jeg har er ubetydelige og av utvendig karakter; det blir veldig mange henvisninger til andre forfattere noen ganger, litteraturlista er enorm og boka bærer noen steder preg av å ha bakgrunn i et forskningsprogram. Men her er det mye å hente for interesserte.

Arild Mikkelsen

Religion i urolige tider
Globalisering, religiøsitet
og sårbarhet
Sturla J. Stålsett

Nettpris: **369,-**

Innbinding: Hftet
Utgivelsesår: 2017
Antall sider: 240
Forlag: Cappelen Damm

notert

EMPATIENS SKYGGESIDER

Det er også slik at selv de mest grusomme mennesker, kan vise empati overfor visse grupper mennesker, eller dyr. Bloom nevner eksemplet med det nazistiske lederskapet i Tyskland, som sannsynligvis var det mest dyrevennlige noensinne: Hitler mislikte jakt på dyr, Göring lagde lover som begrenset jakt, og til og med koking av hummer og krabber, og sendte de som brøt disse lovene i konsentrasjonsleir. Mens Göbels sa at den eneste virkelige vennen hans var hunden Benno. Kanskje vi bare evner å utvise en viss mengde empati? Om vi bruker den opp på noen, blir det mindre igjen til andre?

Bjørn Vassnes i Klassekampen

ARBEIDSLEDIG OG FATTIG

Er digitaliseringen den aller mest ekstreme overgangen vårt samfunn noen gang har opplevd, eller er det en kursendring på linje med hva Vesten har opplevd tidligere? Economist-journalist Ryen Avent argumenterer for det siste i «The Wealth of Humans». Ja verve og grovsmedene mistet jobben da industrialiseringen kom, men de sammen endringene i arbeidslivet skapte også grunnlaget for fagforeninger og velferdsstatens fremvekst.

Avent påpeker at digitaliseringen foreløpig har ført til forbausende liten effektivitetsøkning, jevnt over. Han sier det ikke selv, men mange lesere vil være fristet til å skyte inn at selvfølgelig har ikke digitaliseringen ført til økt effektivisering, for vi har brukt vår tilgjengelige science fiction-teknologi til å se på videoer av rare dyr og skrive uinformerte kommentarer i innvandringsdebatten. Men som Avent påpeker, tar det ofte flere tiår fra en teknologi blir oppdaget til den får synlig konsekvens for samfunnsutviklingen.

Bjørn Gabrielsen i Dagens Næringsliv

UTVIKLINGSSTUDIER VED HIOA

Mange av oss finner det fortsatt meningsfullt å studere hvorfor Burkina Faso Express ikke er et like vanlig kredittkort som American Express, hvorfor Google ikke har sitt hovedkontor i Maputo, hvorfor Somalia ikke kan sende droner inn over Washington, hvorfor det aldri er noen fra USA eller Israel som stilles for den internasjonale straffedomstolen, hvorfor det er Monsanto – og ikke afrikanske småbønder – som tar patent på såkorn, og hvorfor det er slik at en norsking på morgenen 3. januar har sluppet ut like mye CO2 som en etiopier eller kongoleser gjør på et helt år.

Khrono.no

BORGERLØNN

Borgerlønn og 15 timer i uken: - Vi er rikere enn noen gang, men jobber mer og mer. Vi er utslitt og har psykiske problemer. Teknologien gjør oss tilgjengelige døgnet rundt, samfunnet har visket ut skillet mellom jobb og fritid, og europeiske borgere er klar for en endring.

Å kutte ned på arbeidsdagen betyr ikke bare at vi får bedre helse, men det frigjør mer tid til frivillig arbeid, omsorgsarbeid, og er et nødvendig tiltak med tanke på robotene som kommer og tar over jobbene våre, ifølge Bregman.

Ifølge SSB er det fullt mulig å holde liv i velferdssataten selv om nordmenn jobber 30 timer i uken, men bare dersom vi reduserer forbruket og øker skattene til 50 prosent.

Aftenposten

-Tar over jobbene våre

Ved Lofoten folkehøgskole blir det ledig stilling som rektor fra 1. august 2018. Utlysning med stillingsbeskrivelse og søknadsfrist blir publisert i januar 2018.

Interesserte kan kontakte skolen ved rektor **Brynjar Tollefsen,** tlf **9151 2535.**

HOLD DEG OPPDATERT

Hold deg oppdatert... og si din mening på
www.frilyntfolkehogskole.no

REAGERTE ALTFOR SENT

De store kjedene reagerte altfor sent og forsto ikke at kundene var i ferd med å flykte, sier professor Barbara E. Kahn fra Whar-ton School pg Business.

- Butikkjedene fortsatte å gjøre ting de alltid har gjort det selv om trendene endret seg og nye butikker tilbød andre typer ser-vice, sier Kahn.

Det finnes 1200 kjøpesentre i USA. Landet har 2,3 kvadratme-ter butikkplass pr. innbygger. Det er ti ganger så mye som gjen-nomsnittet i Europa.

I dette landskapet fosser nettbutikkene frem, og i spissen finner man Amazon. Mens gamle storheter som Macy's og Sears vak-ler på randen av konkurs, leter Amazon etter et sted der de kan bygge nok et hovedkvarter. Selskapet planlegger å hyre opp mot 50.000 nye medarbeidere bare i USA.

Aftenposten

STOREULV

- Norge er Storeulv etter at han har spist de tre små grisene og ligger på sofaen med sixpack og spør seg selv: «Hva skal jeg gjøre i morgen?» Han har mistet driven.

- Det er to typer samfunn som er håpløse: De håpløst fattige som har gitt opp og bare venter på nødhjelp. Og de håpløst rike som har oppnådd alt og litt til og ikke håper på noe lenger: Norge er håpløst rikt.

Thomas Hylland Eriksen i Magasinet Dagbladet

URFOLK I AUSTRALIA

Talet på aboriginarar i i australske fengsel har auka med heile 25 prosent berre dei tre siste åra. Fengsla er ikkje fylde av etterkom-marane til dei som kom il Australia fra britiske fangehol, men av etterkommarane til dei som budde her før dei britiske staf-fangane kom. I USA er risikoen for å verta fengsla fem gonger høgare for ein afroamerikanar enn for ein kvit amerikanar. I delstaten New South Wales er risikoen for å hamna bak murane tretten gonger høgare for ein aborigin enn for ein kvit australiar.

Håvard Rem i Dag og Tid

LYDEN AV DANNING

Dersom du er på den rette staden, kan du faktisk høyre lyden av danning.

«Takk for det som de har gjort med guten min». Han kom mot meg, tørka tårer, skalv og gav meg handa. Vi hadde nettopp avslutta året på folkehøgskulen med alle elevane, foreldra og lærarane. Faren fortalde at i dei siste åra hadde dei ikkje snakka så mykje saman. Det vart berre ord med ei staving, ja og nei. Han hadde vore mykje på gutterommet, åleine med datamaskinen og den virtuelle verda. Folkehøgskule var «siste» forsøk. Kva var dette magiske «det»?

EIT LITE SAMFUNN

Danning er det overordna målet med all barnehage, skule og utdanning. Danning er forminga av menneske si personlegdom, oppførsel og moralske haldning. Alle barnehagar, skular og utdanningsinstitusjonar strevar med denne «alkymien»; å gjere oppseding, sosialisering og kunnskapsbygging om til danning. Folkehøgskulane er ikkje berre fag, timar og undervisning. Det er framfor alt eit sosialt samvær som både er utfordrande og lærerikt. Skulane blir som små samfunn av unge menneske med ulike evner, ferdigheiter, interesser og kulturar. Dette samfunnet er ikkje større enn at den einskilde registrerer følgjene av egne og andre sine initiativ og handlingar, og lærer av dei. Den omtalte eleven gjekk på ei linje han var genuint interessert i. Her var det ikkje oppbryting og stadig nye timar, men fordjuping, prøving og meistring, både individuelt og kollektivt. Han tok del i eit sosialt fellesskap der alle elevane i klassen hadde mange av dei same faglege interessene. Og – der relasjonen til den læraren som har klassen gjennom heile året blir særskild sterk. Faget og klassen er sjølvsgatt ein del av dette «magiske». Like viktig er internatet og matsalen.

Foto: Gry Senderud

«TUSEN-TIMARS RIKET»

Internatet er ei av hovudforklaringane på denne dannelsingsprosessen. Det at elevane må bu tett på kvarandre, døgnet rundt skuleåret igjennom. Dei må dele både rom og gang med ungdom dei ikkje kjenner frå før. Dei må trene opp evna til tolmod, respekt og tillit. I jakta på kulturens vogge, meiner professor Paul Otto Brunstad, at bordfellesskapet er den viktigaste staden å byrje å leite. Han hevdar at fellesskapet rundt matbordet er avgjerande for utviklinga av humanitet og toleranse. På skulen vår har elevane fire fellesmåltid på kvardagane, tre måltid i helgane – totalt 26 måltid i veka. Frukosten tek gjerne 30 minutt, medan kveldsmaten strekk ut. Rundt rekna blir det 25 timar i veka, 33 skuleveker i året, altså 825 timar med felles bordsete. Dei mest sosiale elevane har sine 1000 timar i matsalen på eit skuleår.

LYDEN AV DANNING

Pludring av 100 elevar. 8 – 10 ungdommar rundt kvart bord. Ingen wifi, tv eller nettbrett. Praten om kvelden går om dagens gjeremål; filmproduksjon og redigering, dataprogram og programmering, trygge vegval og sikring av turfølgje, innøving av nye songar i bandet, pakking av fallskjerm og verdien av varige verna vassdrag. Det er fleip og fakta. Det er diskusjonar, refleksjonar, draumar og flørtande blikk. Det er nettopp i fellesskap med andre at vi utviklar oss til å bli heile, sosiale og danna menneske. Folkehøgskulane held hardt på denne tusenårige tradisjonen med felles bordsete om kvelden. Her kan du faktisk høyre lyden av danning. Den nemnde faren sa at dei merka skilnad allereie same haust. Guten byrja å ringe heim. Dei hadde samtalar for fyrste gong på lenge. «Vi snakka omsider saman. Du nemnde han også i avslutningstalen din, som det beste dømet på elevane sine ord for dagen. I dag stod han på scena som konferansier for avslutningsarrangementet. Takk for det som de har gjort med guten min».

Claus Røynesdal
rektor på Voss folkehøgskule

Kunstnernes hus

Vanessa Baird:

Når Vanessa Bairs største utstilling hittil – You are Something Else – åpner på Kunstnernes Hus i november, blir en hel overlysal fylt av hennes monumentale krittegninger som en stedsspesifikk installasjon. Bairs kunst er bitende og usentimental, og utstillingen beveger seg rett inn i sentrum av vår tids mest brennende politiske virkelighet, flyktningkrisen i Europa. Med sine monumentale dimensjoner fremstår installasjonen både omsluttende og klaustrofobisk, inkluderende og konfronterende. Betrakteren slipper ikke unna, men en underliggende mørk humor er alltid til stede som et forløsende og mangetydig element.

Inn i dette større politiske bildet vever Baird et større register av skikkelser, hendelser og fortellinger, både familiære og fremmede. Vi gjenkjenner skikkelser fra eventyrene og fablenes verden, fra nyhetsbildet og kulturoffentligheten, fra privatsfæren og fra kunsthistorien. Linjer kan trekkes til tradisjonell offentlig kunst, fra meksikanske muraler til Munchs friser og rådhusutsmykkingen. Det personlige veves inn i det politiske og danner et sammensatt portrett av forholdet mellom privatliv og offentlighet, samtid og historie.

Med sin særegne evne til detaljrikdom og ornamentikk vokser Bairs arbeider fra det lille til det store i omfattende landskap og tablåer, ofte med en underliggende stemning av noe illevarslende og grotesk. Valørene er lyse og harmoniske, undertonen mørk

Foto: TKM/Anders S. Solberg

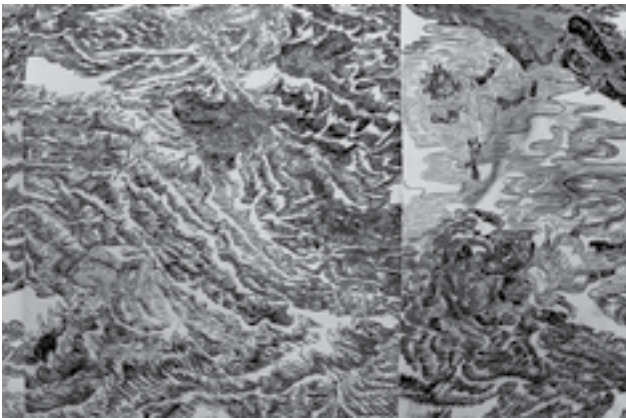

Foto: Kristian Skylstad/BONO 2017

og surrealistisk. I de seneste årene har kunstneren beveget seg fra burleske og overskridende skildringer fra intimsfæren – ikke minst kvinnekroppens forfall og avmakt – til den eksterne politiske verden, til vold- og maktutøvelse. Gjennom å anvende et kunstnerisk språk som trekker veksler på etablerte fortellertradisjoner og velkjente eventyrillustrasjoner, spiller hun på arketyper og stereotyper vi alle kjenner. Bairs kunst gjør et dypdykk ned i vår kulturelle underbevissthet, i kollektive traumer og skyldfølelse.

Dette ble satt på spissen da kunstneren i 2013 laget et større arbeid tiltenkt det terrorrammede regjeringskvartalet i Oslo – To Everything There is a Season. Deler av arbeidet ble avvist av norske myndigheter fordi det vekket angst- og sorgreaksjoner hos de ansatte. Avgjørelsen skapte stor debatt i media om kunstens påvirkning i det offentlige rom, og Kunstnernes Hus stilte ut verket året etter til stor interesse fra publikum.

Kunstneren har de seneste årene samarbeidet med forfatteren Karl Ove Knausgård, og blant annet illustrert hans roman Om høsten. Hun driver også sitt eget forlag, Brunt hull, med kollega Mette Hellenes som hun også samarbeider med under navnet Kebbevennene. Sammen har de laget et større fotoarbeid under tittelen Osloportretter, som vil henge i Foajeen på Kunstnernes Hus i utstillingsperioden.

Øyvind Krabberød

Utstilling Kunstnernes Hus - Oslo, 10. november 2017 – 28. januar 2018

www.kunstnerneshus.no KunstnernesHus/ØK

Vanessa Baird (f. 1963) lever og jobber i Oslo. Hun er utdannet ved Statens Håndverks- og Kunstindustriskole, Royal College of Art i London og Statens Kunstakademi. Hun har hatt utstillinger på blant annet Nasjonalmuseet, Trondheim Kunstmuseum (Trondheim), Göteborgs Kunstmuseum (Göteborg), Galleri OSL, galleri c/o Atle Gerhardsen (Berlin) og Tegnerforbundet (Oslo). I 2015 mottok Baird Lorch Shives Kunstpris, Norges største utmerkelse for billedkunstnere. Hun er innkjøpt av flere offentlige og private samlinger.

FOLKEHØGSKOLENES OPPTAKSKRAV

Alle folkehøgskoler setter opp sine egne regler og krav til opptak av elever. De fleste frilynte folkehøgskoler har 18-årsgrense, men ellers varierer kravene stort. Når man leser nettsidene til skolene, eller går igjennom kravene på skolenes sider på folkehøgskole.no, så vil man se at kravene varierer fra at det ikke er noen krav utover aldersgrense til forholdsvis detaljerte krav om arbeidsprøver og motivasjon.

Vi vet av erfaring at søkerne er svært opptatt av opptakskravene. De føler seg usikre fordi systemet de er vant med fra andre typer utdanning – at karakterene er altavgjørende – ikke gjelder hos folkehøgskolene. Hva er det da som avgjør om de får plass eller ikke? Og hva kan de gjøre for å sikre seg denne ettertraktete plassen?

HVORDAN VELGER SKOLENE MELLOM SØKERE FØR 1. FEBRUAR?

På mange linjer og skoler så får de fleste som søker tilbud om plass, men det er nå flere og flere linjer der antall søkere overstiger antall plasser og da må skolene velge. Hvilke kriterier bruker skolene til å velge mellom søkerne dersom de her flere søkere enn plasser før 1. februar?

Søkerens alder og motivasjon er de viktigste kriteriene. I tillegg svarer 2/3 av respondentene at de forsøker å få til en god sammenstilling av elevene.

Det som er mer overraskende er at 40% av respondentene også bruker tidspunktet for når søkeren søkte som kriterium for å velge mellom søkerne. Det vil si at en søker som søker i november har større sjanse for å få plass enn en søker som søker i januar.

I tillegg svarte 27% at erfaring innen linjefagets tema også ble tillagt positiv vekt.

HVILKE KRITERIER DISKVALIFISERER EN SØKER?

Det er ikke alle søkere som får tilbud om plass på en linje selv om linjen har ledige plasser. Hvilke kriterier kan gjøre at en søker ikke får tilbud om plass?

De fleste skoler svarer, ikke overraskende, at de ikke tilbyr plass til elever som er for unge. Det som overrasket mer er at 27% svarer at de ikke tilbyr plass til søkere som er for gamle. Det er svært få skoler som tydelig opererer med en øvre aldersgrense for søkerne og det er derfor ikke mulig å vite om «for gammel» betyr 50 eller 30.

Nesten halvparten av respondentene svarte at de ikke tilbød plass til søkere som ikke virket motiverte eller til søkere som antakelig ikke ville få visum til Norge. 38% svarte at personlige problemer/sykdommer/fysiske og psykiske utfordringer kunne være en brems for å få plass, 32% tilbød ikke plass om søkeren hadde stort fravær og 28% ga ikke tilbud om plass fordi linjen krevde forkunnskaper som søkeren ikke hadde.

INFORMASJON OM OPPTAKSKRITERIER

Det er svært ulikt hvilke av disse kriteriene som folkehøgskolene informerer søkerne om i forkant. Alderskriteriene er de fleste skoler tydelige på og det samme gjelder dette med å beskrive motivasjonen for å søke på linjen.

At tidspunkt for innsending av søknaden er viktig, er det nesten ingen folkehøgskoler som orienterer om i informasjonsmateriellet. Det samme gjelder krav om forkunnskaper, som nesten 1/3 av skolene setter som viktig, men kun 8% orienterer om. Kun 11% opplyser at det er krav om psykisk og fysisk helse selv om 38% avviser elever på dette grunnlaget.

TYDELIGHET ER VIKTIG

Søkerne er svært opptatt av hva som avgjør om de får plass på en linje eller ikke. Vi får mange spørsmål om dette på messer og i andre sammenhenger. I tillegg er det krav om tydelige søkerkriterier til all type utdanning, også til folkehøgskolene. Det ligger mange linjer og mange enkeltsaker bak tallene i denne undersøkelsen og man skal derfor være varsom med å trekke for bastante konklusjoner. Det er likevel grunn til å oppfordre skolene til å gå igjennom søkerkriteriene og å sjekke ut hvor godt de henger sammen med virkeligheten på skolene.

Denne spørreundersøkelsen er sendt ut til 48 frilynte folkehøgskoler.

For to av skolene, pensjonistkolene, er dette ikke relevant. Det kom inn 32 svar.

Dorte Birch

VI STILTE NOEN SPØRSMÅL DIREKTE TIL TRE FOLKEHØGSKOLER, ELVERUM, NAMDALS OG ÅSANE:

1. Hvilke opptakskriterier har dere? 2. Hvorfor har dere valgt akkurat disse kriteriene? 3. Hvis dere får flere søkere enn dere har plass til før 1. februar, hvilke kriterier bruker dere til å velge mellom søkerne? 4. Hvorfor har dere valgt disse kriteriene? 5. Hvilke søknader vil dere være skeptiske til?

Elverum: Per Egil Anderesen

- Opptakskriterier; Når elevene søker: (første mann til mølla). Kjønn, om det er stor skjevdeling. Geografisk spredning.
- De er tydelige, enkle og «rettferdige».
- De samme som over.
- Samme som 2.
- Søkere som ikke oppgir hva de har drevet med og der det det ikke
- er noe dokumentasjon på hva de har gjort etter endt skolegang.

Namdals: Bjørn Olav Nicolaisen

På Namdals folkehøgskole er det normalt bare rektor som vurderer søknadene, men dersom det er flere søkere enn plasser (som f.eks. til E-sport), vil linjelærer også gjøre ei vurdering. Ved behov konsulterer jeg også andre (f.eks. internatleder eller inspektør).

- 18-årsgrense. Individuell vurdering av hver søknad, der vi legger vekt på interesser, aktiviteter og fravær. Generelt er ofte en "lang" søknad bedre enn en "kort"... Individuell vurdering innebærer også at vi vurderer om vi har et godt tilbud til søkeren.
- Erfaringa vår er at søkere som er godt motiverte, skriver mer utfyllende søknader. Vi ønsker å ha et godt grunnlag for å vurdere om vi har et tilbud til søkeren. Søkere med flere interesser enn bare linjefaget, er også mer motiverte for fellesskapet på skolen.
- Se 1 og 2. Søkere som har fullført vgs, prioriteres gjerne. Vi forsøker også å balansere kjønnsfordelinga; Jenter prioriteres til «gutte»-linjer, og omvendt.
- Se 1 og 2.
- Søknader med lite informasjon, gjerne kombinert med avbrudd og høyt fravær. Søkere som er vesentlig eldre enn gjennomsnittsalder (25+), og søkere som har «hull» i CV'en. Vår skole har ikke universell utforming, så vi henviser gjerne søkere med bevegelseshemming til andre folkehøgskoler som er bedre tilrettelagt.

I jaget etter å gjøre søknadsprosessen mest mulig effektiv – slik at søkeren kan levere en søknad med få tastetrykk – er det en fare for å miste vurderingsgrunnlaget vårt. Når vi f.eks. har nærmere 400 søkere til 20 plasser på E-sportlinja, er det umulig å nå ut til søkerne med info om hvordan de bør skrive en søknad. Vi kan selvsagt si at dette er søkerens problem, og ikke vårt – men det er like fullt et dilemma. Mange, og kan-skje spesielt gutter, uttrykker seg ikke «omfangsrikt» i en søknad – men kan likevel være fremragende søkere.

Vi ønsker å være «en skole for alle» – men må gjøre enkelte vurderinger omkring hva vi har kapasitet til, og i hvilken grad vi kan legge til rette for søkere med særskilte behov. Dessuten forsøker vi å få ei balansert kjønnsfordeling; ideelt (basert på erfaring) er dette 60% jenter, 40% gutter. Dette tar vi hensyn til i utviklinga av linjetilbudet vårt – men vi har ennå noen utfordringer på dette punktet.

Åsane: Bjørn Berentsen

- Minstealder for opptak ved Åsane folkehøgskole er fylte 18 år i løpet av folkehøgskole årets høstsemester. De fleste elevene er 19 – 21 år. Undervisningsopplegget passer godt for elever som har fullført videregående skole eller tilsvarende (13 års skolegang), men skolen er også åpen for elever uten eksamen fra videregående skole. Elevopptak skjer ut ifra en helhetsvurdering som bygger på blant annet alder, egnethet, særinteresser og tidligere skolegang. Tilbakehold av viktige personopplysninger kan medføre tap av skoleplass. Søkere må legge ved vitnemål / karakterutskrifter og gjerne aktuelle attester. Søknader uten vedlegg ferdigbehandles ikke.
- Vi har valgt disse kriteriene ut fra at vi ønsker å få en viss kjennskap til de ungdommene vi skal ha som elever. Både lærerne og vi administrasjonen utveksler eposter med søkerne og i noen tilfeller tas det i tillegg kontakt på telefon for å avklare spørsmål. Dette kan dreie seg om evner, erfaringer og egenskaper vi ønsker å vite mer om, og det kan dreie seg om at søkere har svært høyt fravær, har droppet ut av videregående, har en diagnose vi trenger å vite mer om, eller at det er andre ting som kan leses «mellom linjene» i søknaden.
- I tillegg til alderskriteriet legger vi vekt på elevens motivasjon for å søke skolen, elevens egnethet, sammensettingen av den klassen eleven skal være en del av, fravær og evt. årsakene til fravær.
- Fordi vi mener dette er de viktigste av de kriteriene vi normalt legger til grunn ved opptak.
- Vi er sjelden skeptiske til søknader, men dersom vi får søknader der det ikke fremgår andre opplysninger om elevene enn rene formalia, tar vi kontakt og ber om utfyllende opplysninger som karakterutskrifter og gjerne en begrunnelse for at eleven ønsker å være elev ved skolen vår.

1. Dersom skolen får inn flere søknader til en linje før 1. februar, enn det er plass til, hvilke kriterier bruker skolen for å velge mellom søkerne?

Navn	Prosent
Søkerens alder	78,4%
Motivasjonen til søker	73,0%
Når søkeren har sendt søknaden (altså om det gjøres forskjell på om man har sendt søknad i november eller januar)	40,5%
Skolen forsøker å få til en god sammensetning av elevene på kjønn og/eller hvor elevene kommer fra	62,2%
Fullført videregående skole	2,7%
Søkerens erfaring innen linjefagets tema (for eksempel at søkeren har drevet med ungdomsteater og søker til en skuespilllinje)	27,0%
Søkerens generelle erfaring (for eksempel jobb, frivillig arbeid, interesser)	8,1%
Søkerne skal sende inn arbeidsprøve som blir vurdert	13,5%
Søkeren henviser til slekt og/eller venner som tidligere har gått på skolen	2,7%
Ikke relevant - vi tar opp alle som søker	8,1%
Annet	10,8%
N	37

2. Hvilke opplysninger fra søkeren kan gjøre at skolen IKKE tilbyr plass?

Navn	Prosent
Søkeren er for ung	97,3%
Søkeren er for gammel	27,0%
Søkeren virker ikke motivert for linjen eller skolen	45,9%
Søkeren har ikke fullført videregående skole	0,0%
Søkeren har stort fravær fra videregående skole	32,4%
Søkeren har dårlige karakterer fra videregående skole	2,7%
Linjen krever forkunnskaper som søkeren ikke har	29,7%
Søkeren har personlige problemer/sykdommer/fysiske eller psykiske utfordringer som kan gjøre det vanskelig for søkeren å gjennomføre et år på vår folkehøgskole	37,8%
Søkeren vil antakelig få problemer med å få visum til Norge	45,9%
Ikke relevant - vi tar opp alle som søker	2,7%
Annet	2,7%
N	37

3. Hvilke kriterier oppgir dere i deres informasjonsmateriell?

(det er mulig med flere svaralternativer)

Navn	Prosent
Alderskriterier	91,9%
Motivasjon for å søke	75,7%
Tidspunkt for innsendelse av søknad før 1. februar	8,1%
Tidspunkt for innsendelse av søknad etter 1. februar	5,4%
At dere forsøker å få til en god sammensetning av elevene på kjønn, geografi etc	43,2%
Fullført videregående skole	0,0%
Karakterer fra videregående skole	8,1%
Fravær på videregående skole	27,0%
Erfaring innen linjefagets tema	10,8%
Generell erfaring	5,4%
At søkeren skal sende inn en arbeidsprøve som vil bli vurdert	16,2%
Henvvisning til slekt og/eller venner som har gått på skolen	0,0%
Krav om forkunnskaper	8,1%
Krav i forhold til fysisk og/eller psykisk helse	10,8%
Krav i forhold til visum	5,4%
Ikke relevant - vi tar opp alle som søker	8,1%
Annet	8,1%
N	37

4. Vil du si at din skole er tydelig på kriteriene dere bruker til å velge hvem dere tilbyr plass til?

Navn	Prosent
Veldig tydelig på alle kriterier	17,6%
Ganske tydelig på alle kriterier	47,1%
Ganske tydelig på enkelte kriterier	26,5%
Ikke tydelig på kriteriene	5,9%
Ikke relevant - vi tar opp alle som søker	0,0%
Annet	2,9%
N	34

5. Hvor beskriver skolen opptakskriteriene?

Navn	Prosent
På egne nettsider og på folkehogskole.no	75,7%
På egne nettsider, men ikke på folkehogskole.no	10,8%
På folkehogskole.no, men ikke på egne nettsider	5,4%
Ikke relevant - vi tar opp alle som søker	2,7%
Annet	5,4%
N	37

KILROY

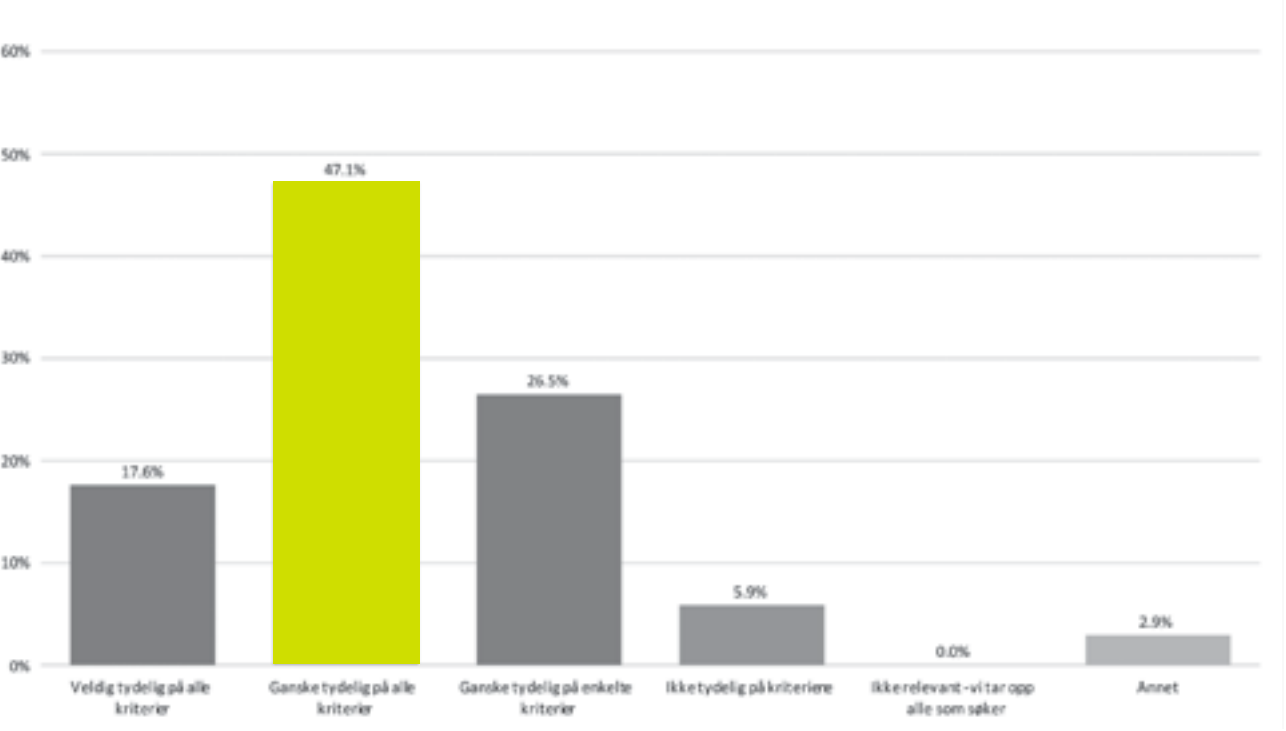
AKTIVE GRUPPEREISER

Vi i KILROY er eksperter på å arrangere gruppereiser. Vi vet akkurat hva som skal til for at linja, klassen eller hele skolen skal få en utrolig reise, der samhold bygges og minner skapes. Nå har vi satt sammen en rekke spennende reiser for aktive grupper. En god miks av herlige destinasjoner og spennende aktiviteter.

Vår lange erfaring med å arrangere gruppereiser og alt det innebærer, gir oss en uvurderlig kompetanse. Med erfarne reisespesialister, god service og fleksible løsninger, tar vi oss enkelt og greit av hele prosessen.

Kontakt oss for gratis og uforpliktende tilbud:
026 33 / gko@kilroy.no / groups.kilroy.no

Vil du si at din skole er tydelig på kriteriene dere bruker til å velge hvem dere tilbyr plass til?

Arbeidsrett

VIRKSOMHETS-
OVERDRAGELSE

Av advokat Bjørn Bråthen

Så vel i privat som i offentlig sektor foretas overføringer av virksomheter. Private bedrifter slås sammen, eller deler av dem skilles ut fra morselskapet og overdras til andre selskaper. I offentlig sektor ser vi også sammenslåing av virksomheter, f.eks. for å få større fagmiljøer.

Reglene om hvor vidt det foreligger en virksomoverdragelse er relativt kompliserte og baserer seg i stor grad på fortolkninger i dommer fra EU-domstolen og norsk Høyesterett. Det vil i denne artikkelen føre for langt å gå detaljert inn på de grensedragningene som er gjort, men lovens tekst tilsier at reglene i kapittel 16 kommer til anvendelse når en virksomhet eller del av en virksomhet overdras til en annen arbeidsgiver. Det forutsettes i loven at det skal ha foregått en overføring av en selvstendig enhet som har bevart sin identitet ved overføringen. I praksis kan vi si at sammenslåing av to bedrifter ved oppkjøp, ved fusjon e.l., er å anse som en virksomhetsoverdragelse i lovens forstand. Sammenslåing av offentlige virksomheter reiser også en del andre prinsipielle spørsmål mht. om sammenslåingen kan anses som en virksomhetsoverdragelse. Man har imidlertid lagt til grunn at sammenslåing av statlige enheter som høyskoler og universitet skal anses som en virksomhetsoverdragelse.

Paragraf 16-2 verner den ansattes arbeidsavtale. Ved en virksomhetsoverdragelse overføres alle rettigheter og plikter etter den enkeltes arbeidsavtale til ny arbeidsgiver. Ny arbeidsgiver blir således bundet av den foreliggende arbeidsavtale. Dette innebærer et vern mot nedsetting av lønn, endring av arbeidstid, endring av arbeidssted mv. som går ut over arbeidsgivers styringsrett. Videre gir reglene i § 16-2 en viss beskyttelse av tariffavtaleleverket de ansatte har vært omfattet av. Regelen fastslår at ny arbeidsgiver også blir bundet av den tariffavtalen de ansatte var omfattet av hos tidligere arbeidsgiver. Ny arbeidsgiver kan imidlertid innen 3 uker fra overdragelsestidspunktet erklære overfor

vedkommende fagforening at han ikke ønsker å bli bundet av tariffavtalen. Arbeidstakerne opprettholder i dette tilfellet de individuelle arbeidsvilkårene som følger av tariffavtalen frem til denne utløper eller til tariffavtale som er bindene for ny arbeidsgiver, blir inngått. Videre gis det også et vern om arbeidstakers rett til videre opptjening av alders-, etterlatte- og uførepensjon iht. kollektive tjenestepensjonsordninger. Arbeidsgiver kan her velge å gjøre den tidligere pensjonsordningen gjeldende eller dersom dette ikke er mulig, sikre arbeidstakerne rett til videre opptjening i en annen kollektiv pensjonsordning.

*Ved en virksomhetsoverdragelse overføres
alle rettigheter og plikter etter den
enkeltes arbeidsavtale til ny arbeidsgiver*

Lovens regler i § 16-4 gir også et visst vern av selve arbeidsforholdet. Regelen fastslår at virksomhetsoverdragelsen i seg selv ikke er noen oppsigelses- eller avskjedsgrunn. Vi ser imidlertid at domstolene har akseptert nedbemanning i virksomheten relativt kort tid før og etter overdragelsen. I tillegg til det ovennevnte vern av arbeidstakerne gir loven også en plikt for tidligere og ny arbeids- giver til tidligst mulig å informere og drøfte virksomhetsoverdragelsen med de tillitsvalgte.

Hentet med tillatelse fra magasinet Signaler – Akademikerforbundet

TØFFERE TIDER

Regjeringen Solberg foreslår å kutte 25 millioner i støtten til folkehøgskolene og 11 millioner i stipend til andreårselever. Det er heller ikke lagt inn justering for økt elevtall som er beregnet til 9 millioner kroner.

Uansett hva dette kalles, innebærer forslag til statsbudsjett 45 millioner kroner mindre til skolene og elevene enn kostnadsutvikling og økt elevtall tilsier, dersom dette blir vedtatt av Stortinget.

Folkehøgskolene har naturligvis reagert kraftig på regjeringens manglende vilje til å finansiere et skoleslag som har et bredere kunnskapssyn enn det som argumenteres med fra den kanten.

Man kan spekulere i om folkehøgskolene brukes i et politisk spill, der det i budsjettforslaget legges inn underfinansiering på områder regjering reelt ikke har sans for, for dermed å 'ha noe å gi' i forhandlingene med støttepartiene, samtidig som regjeringen på denne måten fraskriver seg ansvaret.

*Brukes i et
politisk spill?*

Det går mot tøffere tider. I takt med at prioriteringene i statsbudsjettet skjerpes, hardner den politiske kamp og polemikk til. Folkehøgskolene er som fritt og frivillig skoleslag i en slik sammenheng veldig utsatt. Jo større suksess folkehøgskole er i form av økte elevtall og samtidig lykkes med synlighet i offentligheten, jo mer vil det generere motkrefter fra politiske miljøer der forståelsen for verdien av folkehøgskole er svak.

Så lenge vi i folkehøgskolen kan stå inne for det vi sier og det vi tilbyr alle mennesker, uansett alder og bakgrunn, så skal vi med løftet blikk og hode ha stor frimodighet i også å forsvare vår virksomhet og forholde oss aktivt til de utspill om rammevilkårene politikerne legger opp til.

*– prioriteringene i
statsbudsjettet skjerpes*

Parallelt krever det imidlertid også et aldri avsluttet eget kritisk blikk på hvordan vår egen virksomhet utvikler seg på skolene og i skoleslaget. Kun en fordomsfri og respektfull dialog og refleksjon på egen skole og i fellesskapet mellom oss, kan trygge vår posisjon – til gagn for den enkelte elev og samfunnet som helhet.

Øyvind Brandt
leder
Folkehøgskoleforbundet

Nytt fra Folkehøgskoleforbundet

REGJERINGEN ØNSKER Å KUTTE I TILSKUDDET TIL FOLKEHØGSKOLER

Av Øyvind Brandt

I forslag til statsbudsjett for 2018 foreslår regjeringen å kutte 25 millioner kroner i tilskuddet til folkehøgskolene. Dette skal tas fra kortkurs. Videre foreslår regjeringen å ta bort ca 11 millioner i studiestøtte til andreårselever (stipendiater). Ytterligere mangler det ca 9 millioner kroner for økt elevetall. Det er heller ikke lagt inn midler til å harmonisere studiestøtten for elever på folkehøgskole med studiestøtten ellers i høyere utdanning til 11 måneder, eller lagt inn midler til nye skoler.

Folkehøgskolene og elevene har protestert mot forslaget til statsbudsjett for folkehøgskolene, som, om budsjettet vedtas, samlet sett vil mangle 45 millioner kroner, før evt. nye skoler og 11 måneders studiestøtte på lik linje med andre helårsstudier. Gjennom demonstrasjonen foran Stortinget 17. oktober, diverse oppslag og oppfølging i en rekke medier og sosiale kanaler samt politiske kontakter arbeider folkehøgskolene for at de manglene millionene legges inn igjen i det endelige budsjettet for neste år.

Om statsbudsjettet blir vedtatt som forslått fra regjeringen, vil vi enten oppleve at alle skoler får redusert sitt tilskudd, eller så må reglene for beregning av kortkurs gjøres om med tilbakevirkende kraft, og da ramme færre skoler, men enkelte skoler så tilsvarende hardere, kanskje så hardt at det står om livet til skolen.

Statsbudsjettet for 2018 blir endelig vedtatt i Stortinget før jul.

FORSLAG TIL MAL FOR INTERNE VARSLINGSRUTINER VED FOLKEHØGSKOLER

Alle virksomheter med mer enn fem ansatte skal nå ha skriftlige rutiner for intern varsling. Dermed vil alle folkehøgskoler komme inn under de nye reglene om varsling, som er samlet i et nytt kapittel 2A i arbeidsmiljøloven og har virkning allerede fra 1. juli 2017.

Varslingsrutinene skal utarbeides i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte og skal minst inneholde: oppfordring til å varsle om kritikkverdige forhold, informasjon om hvordan man

varsler, fremgangsmåte for mottak av varsel, samt behandling og oppfølging av varsling.

Folkehøgskoleforbundet har i et par år arbeidet med forslag til mal for varslingsrutiner for folkehøgskoler. Malen er presentert for tillitsvalgte på tillitsvalgtkonferansen i september og nå sist for rektorene på Lederforum i starten av november.

Det er viktig at internkommunikasjonen i virksomheten er så åpen og god at varsling ikke kommer til anvendelse. Samtidig kan etablering av interne varslingsrutiner bidra til å fremme en åpenhetskultur, samtdig som varslingsrutiner skal sikre at virksomheten oppfyller kravene i AML til f.eks. beskyttelse av varsleren.

Malen er ment som noe en på skolen kan ta utgangspunkt i når rutine for intern varsling skal etableres eller justeres, og vil finnes på forbundets hjemmesider.

JUDITH VIKARIERER SOM INTERNASJONAL SEKRETÆR

Judith Klein (41) er tilsatt som vikar i halv stilling som internasjonal sekretær i Folkehøgskolerådet for Brita Phuthi som går ut i svangerskapspermisjon. Judith har 20 års erfaring med globale miljø- og utviklingsspørsmål fra utviklingsbransjen, samt lærer på ungdomsskole, videregående og barneskole. Nå kommer hun fra RORG-samarbeidet (RORG er en forkortelse for RammeavtaleORGanisasjoner med NORAD).

LARS WAADE NY I SKOLEUTVIKLINGSUTVALGET

Lars Waade, rektor på Skogn folkehøgskole, avløser Jan Martin Medhaug (rektor på Follo folkehøgskole) i skoleutviklingsutvalget, etter at Jan Martin på landsmøtet ble valgt inn i styret i Folkehøgskoleforbundet.

Skoleutviklingsutvalget er referansegruppe for rådgiver for pedagogisk utviklingsarbeid, Sindre Vinje, og består av fire medlemmer, hvor to er oppnevnt av IF og to fra FHF. De fire er dermed Live Hokstad (rektor på Toten folkehøgskole), Lars Waade (rektor på Skogn folkehøgskole), Elin Evenrud (rektor på Holtekilen folkehøgskole) og Fredrik Møller-Hansen (studieinspektør på Skiringssal folkehøgskole). Vara er Siren Salthaug Solvang fra SKAP kreative folkehøgskole og Ingvild Jevne fra Arbeiderbevegelsens Folkehøgskole Ringsaker.

KONRAD OPDAHL

Konrad Opdahl gikk bort 19. oktober. Konrad var sentral i frilynt folkehøgskolerørsløse. Foruten å være profesjonell musiker arbeidet Konrad først på Toneheim folkehøgskole, hvor han var med fra skolen startet i 1972, som lærer i korps og klarinett. Fra midt på 80-tallet var Konrad tilknyttet Agder folkehøgskole, hvor han som inspektør og til slutt rektor, var med på å utvikle skolen og da ikke minst Jazzlinjen som fikk stor betydning for skolen. Han fikk også Kongens fortjenestemedalje for arbeidet med musikk i Søgnebygda og gjennom hans virke i et langt liv.

Konrad var en periode styremedlem i Folkehøgskoleforbundet da det het Norsk Folkehøgskolelag, og var medlem i Samnemnda for Norsk Folkehøgskolelag og Noregs Kristelige Folkehøgskolelag. Konrad satt også en tid i styret i Seniorlaget.

Konrad huskes som en som alltid var vel forberedt og ordentlig og skikkelig i alt han gjorde, lett å samarbeide med, munter og livlig. En folkehøgskolemann av edleste merke.

Øyvind Brandt

Her mottar Konrad Opdahl Kongens fortjenestemedalje for arbeidet med musikk i Søgnebygda og gjennom hans virke i et langt liv.

Foto: Agder Folkehøgskole.

NYTT FRA IF

INFORMASJONSKONFERANSEN

Med over 90 deltakere på årets Informasjonskonferanse, så tangerte vi deltakerrekorden fra i fjor. Informasjonskonferansen fikk svært gode tilbakemeldinger i evalueringen, både hva gjelder foredragsholdere og hotell.

Informasjonskonferansen er et samarbeid mellom IF og IKF, men dessverre var det vesentlig flere IF-skoler som ikke deltok, enn IKF-skoler. På tross av at det er færre IKF-skoler så var det flere deltakere derfra enn fra IF-skolene. Vi kommer derfor til å evaluere hva vi kan gjøre til neste år for å sikre oss bedre deltakelse også fra IF-skolene.

—

*mange er nok opptatt av
at det skal gå godt
med folkehøgskolene*

—

#NETITILKUTT

Forslag til statsbudsjett var trist lesing for folkehøgskolene. Der var det lagt inn forslag til kutt i både støtten til folkehøgskolene og i studiestøtten til andreårselever. I tillegg manglet det ni millioner fordi regjeringen ikke har tatt hensyn til økt elevtall.

Forslag til statsbudsjett ble lagt fram den 12. oktober. 17. oktober møtte 2500 elever og ansatte fra 33 folkehøgskoler – og et høyt antall tidligere elever og venner av folkehøgskolen – opp foran Stortinget for å markere vår mening om dette kuttet.

Regjeringen, og spesielt Høyre, gikk hardt ut med å så tvil om tallene som folkehøgskolene la fram og også med å påpeke at kuttet, etter deres mening, kun vil ramme kortkursene. Eller «rike femtiåringer som vil gå på linedance», som var det de gjentok om og om igjen. Selv statsministeren var på banen mot folkehøgskolene.

Det positive opp i dette var at alle som uttalte seg om folkehøgskolene var nøye med å påpeke hvor viktige de lange kursene er. Dette var helt andre toner enn dem vi hørte i 2014 der vi ble anklaget for å holde «heklekurs» for de unge.

Folkehøgskolene har fått svært stor oppmerksomhet i sosiale medier. Spredningen av sakene våre på Facebook lå på over 500.000 og flere saker på bloggen har fått svært mange delinger. Vi har fått sympatierklæringer fra nær og fjern og mange er nok opptatt av at det skal gå godt med folkehøgskolene.

I skrivende stund vet vi ikke hvordan det går med statsbudsjettet, men vi vet en ting og det er at folkehøgskolene er engasjerte og at de vet å rope høyt. Hurra for folkehøgskolenes store engasjement! Vi snakker om at vi driver med demokratisk dannelse i folkehøgskolen. For elevene så er dette en god måte å lære om demonstrasjon som et demokratisk virkemiddel og om hvordan det politiske spillet spilles. Vi krysser fingrer for at brikkene faller i vår favør!

PRISGRUPPE

Det ble tidligere i høst nedsatt en hurtigarbeidende gruppe som skulle jobbe med hvordan prisene presenteres på folkehøgskole. no. Prisgruppen skulle både sikre at prisene er sammenlignbare fra skole til skole og fra linje til linje, og gruppen skulle også sikre at prisene er forståelige for målgruppen.

Prisgruppen har hentet inn syn fra mange grupper, både fra ansatte i folkehøgskolen og fra målgruppen, og har som mål å kunne legge fram noen konklusjoner på årsmøtene til IF og IKF 1. november. Prisgruppen er satt sammen av fire medarbeidere fra IF og IKF og en representant fra hver av de to styrene. Gruppen bistås av Netlife Research.

Dorte Birch

#NETITILKUTT

Foto: Øyvind Krabberød

Informasjonskonferansen på Lillestrøm

JUDITH KLEIN TAR OVER

Du er ansatt som internasjonal sekretær og skal jobbe mot folkehøgskolene, hvilke utfordringer som verdenssamfunnet står i opptar deg spesielt?

- Global ulikhet, den groteske fordelingen mellom rike og fattige. Det at 1 milliard mennesker lever på under 1,25 USD, samtidig som de rike blir stadig rikere. Forbindelseslinjene og strukturene som opprettholder dette. At økonomisk vekst går foran behovet for å ivareta miljø- og klima. Det å endre holdninger, handlinger og politikk for en mer bærekraftig verden, er en av flere strategier for å gjøre noe med dette. Etter at FN vedtok nye bærekraftsmål i 2015 er dette høyt på agenden internasjonalt, og det er et "vindu" åpent for å tenke endring, som tidligere ikke har vært der. Sivilsamfunnsorganisasjoner i hele verden jobber iherdig som pådrivere. Jeg håper vi om 20 år kan se tilbake på dette, og at Trump, terror og høyrevridningen blir en liten parentes i historien.

Du er tilsatt i halv stilling, mens din forgjenger Brita Phuhti, som nå går ut i svangerskapspermisjon, hadde full stilling. Hva vil du prioritere?

- Foruten å fortsette i Britas gode fotspor med hvordan å få bærekraft og Pedagogikk for de rike inn som naturlig del i alle skoler, vil jeg lytte godt til lærere, rektorer og elever, og så prioritere i tråd med dette. Skolebesøk, Pedagogikk for de Rike seminarer, integrering av Globalvettreglene, rektor-og ledermøter står på agendaen i ukene som kommer. Oppfordrer alle til å melde seg på Internasjonalt seminar 7.- 8. desember! Når jeg ikke er hos Folkehøgskolene jobber jeg med fagfornyning/utdanningsreform i regi av Utdanningsdirektoratet. Det formelle utdanningssystemet har mye å lære av Folkehøgskolene, og her kan jeg bidra til synergi.

Ungdom vil reise, og folkehøgskolene som tilbyr lange oversjøiske turer ser ut til å rekruttere godt på det. Hva tenker du om dilemmaet reise versus klimautfordringene?

- Dette er kanskje et av få temaer der Folkehøgskolene står i spagaten, og hvor det ikke er så enkelt å leve som man lærer. Jeg forstår dilemmaet. Samtidig har Folkehøgskolene alltid vært i forkant av resten av samfunnet som viktige verdibærere, veivisere og korrektiv, for eksempel mht dannelse, solidaritet, folkeopplysning, bærekraft og livsmestring. Bærekraftig utvikling er på agendaen globalt, og jeg er sikker på at Folkehøgskolene vil finne gode grep også når det gjelder dette enkelt temaet.

Når vi snakker om miljø og internasjonale spørsmål er det ofte de negative sidene vi møter unisont. Hvordan ser du på denne pedagogiske utfordringen overfor elever som ønsker seg en god framtid?

- "Hvis man gir ungdom kunnskap uten handlingsalternativer, skaper ikke dette makt, men avmakt", i henhold til Tore Linne Eriksen. All pedagogikk for global forståelse bør ha både årsaker, løsninger og handlingsalternativer som kjerneelementer. I tråd med Freire bør man alltid ta utgangspunkt i elevenes egne kontekst, og gå videre derfra. Elevenes matpakke, mobiltelefon eller genser kan generere mange komplekse globale problemstillinger. Hvor mørkt det enn kan se ut, ligger det på baksiden av et problem likevel en potensiell løsning.

Hvilket land som du har besøkt har gjort størst positivt inntrykk på deg?

- Nicaragua! I Latin-Amerika har jeg lært utrolig mye av sosiale bevegelser, som for eksempel urfolksorganisasjoner, De jordløses bevegelse, zapatistene, studentbevegelser og fagforeningsaktivister.

Judith Klein:

Nytilsatt internasjonal sekretær i folkehøgskoleråd fra 1. oktober

Alder: 41 år

Kommer fra: Trondheim

Bakgrunn utdanning/arbeid: 20 års erfaring med globale miljø- og utviklingsspørsmål fra utviklingsbransjen, samt lærer på ungdomsskole, videregående og barneskole. Fagbakgrunn: samfunnsgeograf og lærerutdanning, samt kompetanse innen fredspedagogikk, prosessledelse og organisasjonsutvikling. Har bygd opp et nettverk for utdanning for bærekraftig utvikling

Tidligere RORG: RORG-samarbeidet er et nettverk av 50 sivilsamfunnsorganisasjoner som med infostøtte fra NORAD driver folkeopplysning -og pådriverarbeid om globale miljø- og utviklingsspørsmål.

Hvordan disse skaper endring har gjort enormt inntrykk på meg, og gitt meg et livsvarig engasjement.

Hva gjør du når du skal koble helt fra alle verdens truende skyer?

- Enten danser jeg salsa i timesvis, eller så leker jeg gjemsel i skogen med barna. Barna og dansen får meg til å dra ned en behagelig "rullegardin" innimellom.

Hva vet du om folkehøgskole?

- At dette året i menneskers liv kan være blant de viktigste i deres identitetsdannelse. Folkehøgskolene har alt det formell utdanningssektor mangler. Det å se det hele mennesket, indre motivasjon, mestring, relasjonell kompetanse, ildsjeler er de første assosiasjonene jeg får når jeg tenker på orde folkehøgskole.

Favorittsitat: "Like slavery, like apartheid, poverty is man-made and can be solved by the actions of human beings" (Nelson Mandela).

Øyvind Krabberød

STØTTEANNONSER TIL FOLKEHØGSKOLEN

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70
Rektor: Ola Bergum
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90
Konstituert rektor: Mariann Aaland
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00
Rektor: Per Egil Andersen
www.elverumfhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE

5259 Hjeltestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60
Rektor: Kari H. Birkeland
www.fana.fhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80
Konstituert rektor: Silvia van Hesik Førde
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50
Rektor: Jan Martin Medhaug
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85
Rektor: Arnhild Finne
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70
Konstituert rektor: Anne-Grethe Ulshagen
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00
Rektor: Trond Instebø
www.hardanger.fhs.no

HARSTAD FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77
Rektor: Erlend Welander
www.trondarnes.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00
Rektor: Sølvi Pettersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60
Rektor: Sigbjørn Toskedal
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKOLE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80
Rektor: Brynjar Tollefsen
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70
Rektor: Geir Rydland
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99
Rektor: Martin Staxrud
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKOLE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00
Rektor: Unn Irene Aasdalen
www.nansenskolen.no

NESTOR MELSOMVIK

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00
Rektor: Terning Dahl-Hansen
www.nestorutvikling.no

NORDISKA FOLKHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Vikarierende: Karin Langeland
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80
Rektor: Geir Nydahl
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00
Rektor: Einar Hermansen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringeby
Tlf.: 61 28 43 60
Rektor: Rolf Joar Stokke
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00
Rektor: Morten Eikenes
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10
Rektor: Haldis Brubæk
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40
Rektor: Godtfred Sjøersland
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Stig W. Ågedal-Mortensen
www.setesdal.fhs.no

SKAP KREATIV FOLKEHØYSKOLE

Neseveien 1
4514 Mandal
Rektor: Ann Birgitte Tveiten
www.skapmandal.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90
Rektor: Knut Søyland
www.skiringssal.fhs.no

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 11 75 60
Rektor: Lene Dyrkorn
www.skjeberg.fhs.no

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20
Rektor: Lars Waade
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

6856 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75
Rektor: Ole Karsten Birkeland
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70
Rektor: Rune Sødal
www.solbakken.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKULE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00
Rektor: Tore Haltli
www.sundfhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00
Rektor: Jon Krognæs
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00
Rektor: Live Hokstad
www.toten.fhs.no

TORSHUS FOLKEHØGSKULE

7320 Fannrem
Tlf.: 72 47 98 50
Rektor: Torkjell Solem
www.torshus.com

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11
Rektor: Cathrine Markussen
www.vefsnfolkehogskole.no

VOSS FOLKEHØGSKULE

5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40
Rektor: Claus Røysnesdal
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Rektor: Berglind Stefansdottir
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no